

199-12

6

И. В. ЖЕРЕБЦОВ



ВЕЛОДЧАМ СТАВНЫМ

ГЫРЫҖАСЛЫ ВЕЛОДЧАН
ЛЫҖАҖОҖПАНЫҖ

.....

Москва * ССРС-са јбзјаслбн Шбрсн кјга лезан ин * 1930



ур

ар ура

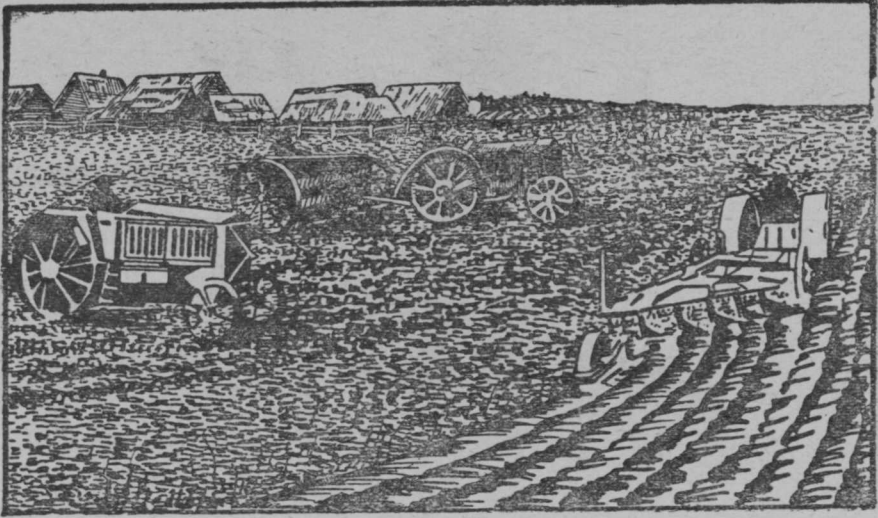
ура ар

руа ар

Г.П.Б-ка обяз. экз.
Лнгр. 1930 г.
Акт № 71283

Аа Уу Рр

ар ура.



уна му

му уна

уна ур

нуа ур

нуа уна ур

Мм Нн

уна му.



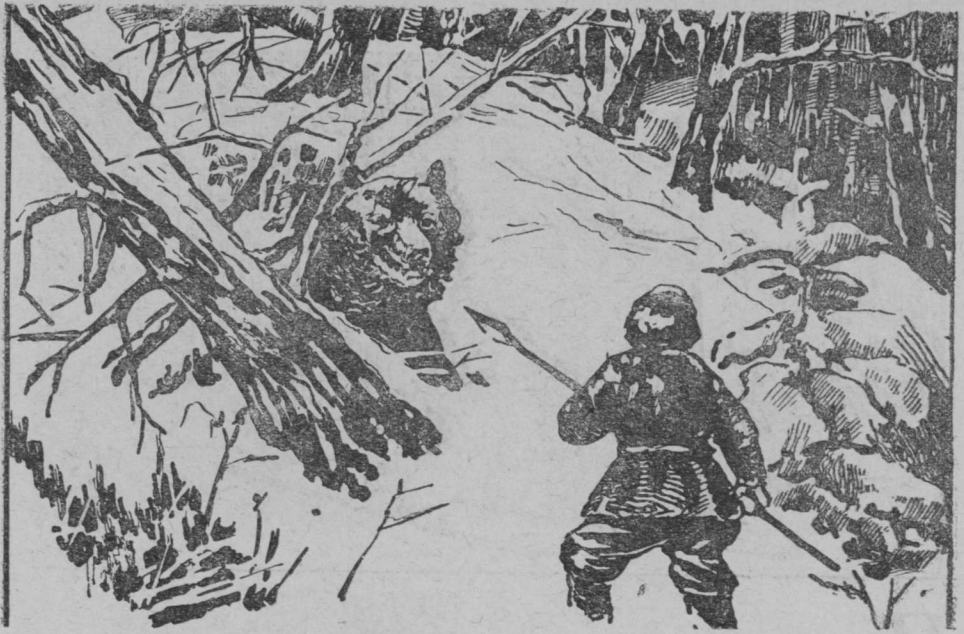
Ларö муно урла.
Уна ур.

Ларö муно уна
лун.

Ларö нуö уна ур.

Лл Öö

Мунали урла.



Мунö ош.

Мунö Ларö.

Ларö мунö ылö.

Мунö ошла.

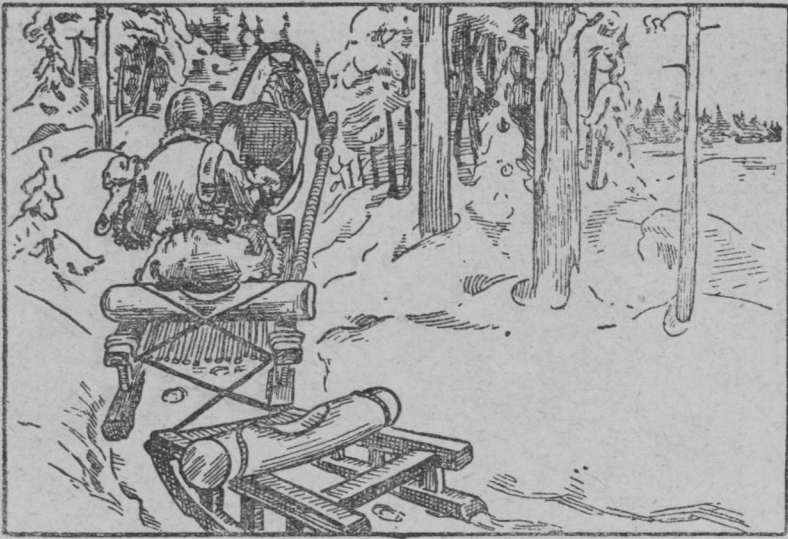
Мунö 2 лун.

Нуö шы.

Шы нуö ошлы.

Оо Шш Ыы

Ларö мунö ошла.



Муна пула расö.
Расö муна.
Муна пула.
Пула муна.
Пу уна.
Муна 4 пула.

Сс Пп

Пула муна расö.



Уна пуö сötö.

Уна пу пörö.

Тан уна пу.

Тан 9 пу.

Сöта 6 пуö.

Тт

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 0.



Ларö сötö пу.

Наум пу лөсö.

Пу лөсöма.

Пу тöлалö.

Тöла.

Тöла лун.

Талун тöла лун.

Муна матö.

Пашö mödö понөн.



Лоö мунны 2 лун.

Пашö, ну шытö.

Расад уна ош.

Мунöны möd лун.

Налы паныд ош.

Пон пурö ошöс.

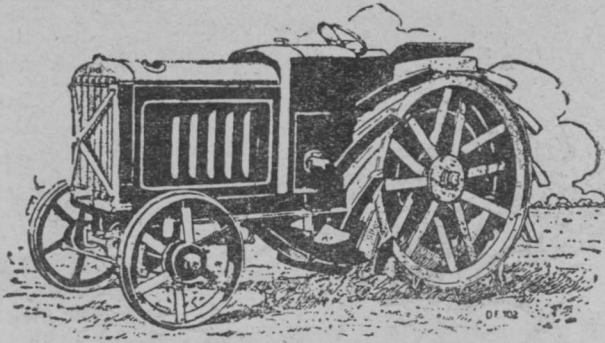
Пашö оштö шыөн топöдас.

Ош пödö.

dd

10. 20. 30. 40. 50. 60.

70. 80. 90. 100.



Машіна.

дорам олөм машінаөн.

Міш дорө машіна. Лоө машіна. Лоө олөм. Мі дорам олөм.

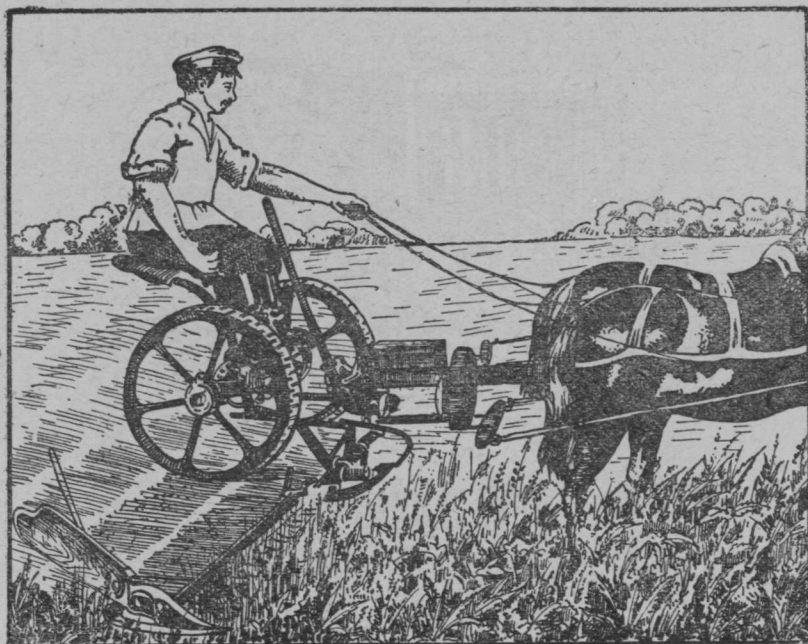
Машіна індө олөм.

Машіна нуödө ылө.

Ii

Машінаөн дорам олөм.

11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.



Коммуна.

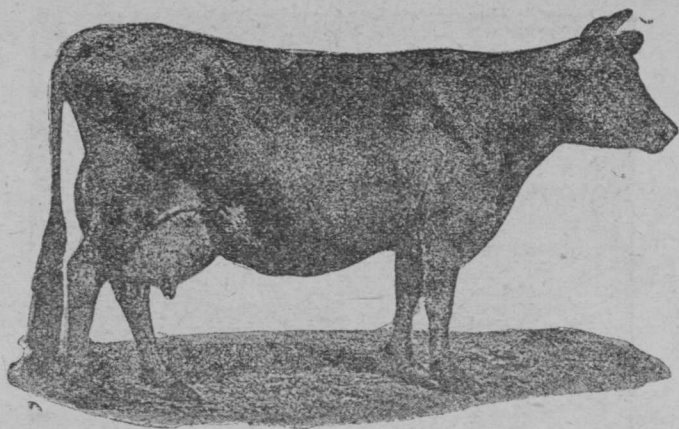
Мі пырім коммунао. Мішө Пашөе
індім старөстао. Мі олам öні öтлаын.
Коммунаын уна машина. Мыр пөрөдім
машинаөн. Турун ідралім машинаөн.
Талун машинаөн ідралөны ід. Маши-
наыд колантор.

Öтка мортлы машина дона. Уна морт-
лы öтлаын машина донтөм.

Коммунаын олөм—долыд олөм.

К К

*Машина пыр лоө
долыд олөм.*



Јөла мөсјас.

Коммунаын мөсјас олөны өтлаын. Түјтөм мөсјассө іналім. Öні картаын уна јөла мөс. Јөлыс міјан мөсјаслөн пыр содө.

Мыј понда?

да со-мыј понда:

Мөсјас олөны шоныд картаын. Мөсјас јуөны шоныд јуан. Картаө пырө шонді. Кујөдсө ідралам луннас кујім пөрјө.

Коммунаын мөсјас олөны долыда. Мүкөдлөн мөсјас сулалөны 90 лун. Міјан мөсјас сулалөны сөмын 20 лун.

Коммуна індө туј.

Јј

Мөс јөлүд ас сајад.



Комі му вөра.

Мі олам вөр шын. Тöлын - ми пөрө-
дам сортовка. Тулысын вөрсө пурјалам
да кылөдам Кардорө. Уна шажт воө
міжанлы вөр кылөдөм вылө.

Уна шажт вайө комілы вөралөм. Мі-
жанын кыјоны уна ош, көјін, тулан,
сан, ур да вурд. Кыјоны дона куыс понда.

Уна пөлөс пөтка кыјоны.

Нөшта, вөрын ми өктам вотөсјас.

Уна му, уна турун комілөн вөрын.

Тöлын, тулысын, арын, — комі пыр
вөрын.

ВВ

Вөр сажын міжан вын, олөм,

кынөмпөт.

Бур турун.

Бөрө Иванлөн быд ар туруныс абү: вајныс ылын, 2 ва сајын. Быд ар мөскыс сылөн баксө, турун корө. Јөлыс мөслөн бырө. Иванлөн піјаныс јуөны куш ва, јөв абү.

— Мыј-нө тајө, — шуө Иван: — муөј уна-а, турун абү. Вајлы турун көјдыс којла му вылө.

Вајис сјө віка турун көјдыс. Којис сјөс тыртөм мујас вылө.

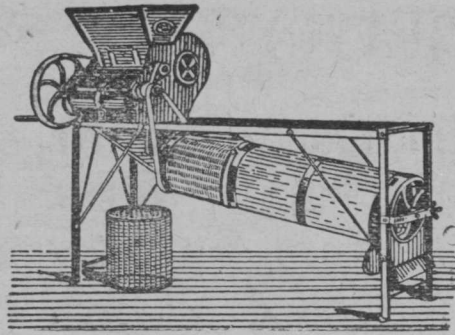
Быдміс бур, пөтөс турун. Турун Бөрө Иванлөн арбыд тырміс. Мөскыс лоі пөт, јөвсө содтіс.



Б б

*Турунды-кө бур, јөлд сук.
Бур турун пөтөс.*

Пашө төдө 19 шыпас.



Весалөј көјдыстө!

Педөр Петыр му вылас мөвпалө: мыј понда-нө идөс туруныс пөдтө? Есымында турун каяма ид пөвсө! Идсө, тыдалө, туруныс венас.

Рытнас Петыр петіс пукавны Öндреј ордө. Öндрејлөн муыс бур, турунтөм.

— Мыјла-нө тенад, Öндреј, ид мувылад туруныс абу быдмөма?—јуалө Петыр.

— Ид көјдысөс ме весалі машинаөн,—шүө Öндрејыс.—Арнас, вундөм бөрын, мусө гөрлі. Сіјө төвнас кынміс. Пластјасыс потласісны да орјөдлісны турунјассө. Сіјөн і абу туруна менам муөј.

Ее

Весав көјдыстө машинаөн.



Г ö р.

Vodjör гөрісны увја пуөн. Олыштіс-ны-da, велалісны пу гөрөн гөрны. Сы бөрын пу дінас көрттор пондісны тув-јавны. Пу гөрыд гөрмодаа лоі. Кор мортыд велөдіс ас дінас вөлөс, гөртө кутіс кыскавны сіјө. Кымын дыр олө мортыд, сымын унатор төдмалө. Öні гөрнад гөрөмтө еновтөны, колө-пө гөр-ны плугөн. Плугыд міјанлы öні јона-на колантор. Уналаын міјан öні гөрөны тракторөн.

ГГ

*Тракторөн бур гөрны
сөмын уна өтүетөм-му.*

20,21,22—30,31,32—40,41,42—50,51,52, 53—60,
61,62,63—70,71,72—80,81,82—90,91,92,93—100.



Завод зев јона кыпöдö
олöм.

Вöчам завод. Кыпöдам олöм. Заво-
дын уна јöz. Заводса јöz кыпöдöны
олöм.

Міјан грездын лоö завод. Лоö уна
јöz. Завод јона бурмöдас олöм.

Зз

Закар ошкö заводса олöм.

Е ж в а.

Ежва, Ежва, төв і гожом
Шыр те васө нуан!
Кымын шорөн, кымын вожөн
Кымөр зерсө жуан!

Кымын морт те вывті ветлө
Шыжөн гожом, төлын вөлөн!
Кымын морт те дінын пөтлө!
Мыйда жөз олө те пөлөн!

Тулыс тенад пом оз тыдав.
Пуктан гөгөрыд те лыа,—
Төвлы ворсны секи гыда.
Скөр-жө секи, кор те гыа!

Мукөд кадын, тулыс дыржі,
Гортө секи ен і пырлы.
Шоныд рытнад Ежва кырјын
Ворсөм, гажјас оз і бырлы.

М. Попов серті.

ЖЖ

*Мед уна вузөс пыртөни
лијанө паракөдөн.*

Ежва-пөлөн олө уна жөз.

Чері кыјом.

Комі муын быдлаын кыјоны чері. Көні черіыс абу уна, сені кыјоны куш аслыныс, бокө оз вузавны. Медуна чері кыјоны Печераын, Сімтыдорын да мукөд ју јывјасын. Печераса чері нуоны Кардорө, Уралө. Мыјкө мында сетчөс черісө вайоны Сыктывкарө-і.

Чері кыјоны уна ногөн: тывјөн, тругубечөн, гымгаён, көвтымён да с. в.

Мукөдлаын черіыс да пөтка јай уна, да петкөдныс најөс ылын: петкөдіг костыс чері-јайыд дукмөны. Мед вешшөрө оз вошны дона черіјас да пөтка јайјас, мед чері кыјом кыштас, сывөсна Печераө вөчисны консервнеј завод. Сені вөчөны чері-јайыс консервјас.

Медуна чері Комі областын Печераын.

Чч

*Чері кыјны колө
өтцетгөмөн.*



дорсыяс.

Камгöны дорöны дорсыяс.

Сöкыда усöны көрт выlö мөлөтяс.

Ыпкöны пушканяс—тырöма ловныс.

Öгыр моз доналö көрт.

Бі зерөн савкјöдлö, мичаа кicсö...

Кашкöны дорсыяс.

Көрт выlö војталö пöс.

„Вачкыштлы!“ горöдлö јортыслы дорсыс.

„Мыј выныс, вокö“, шуыштли мöдыс.

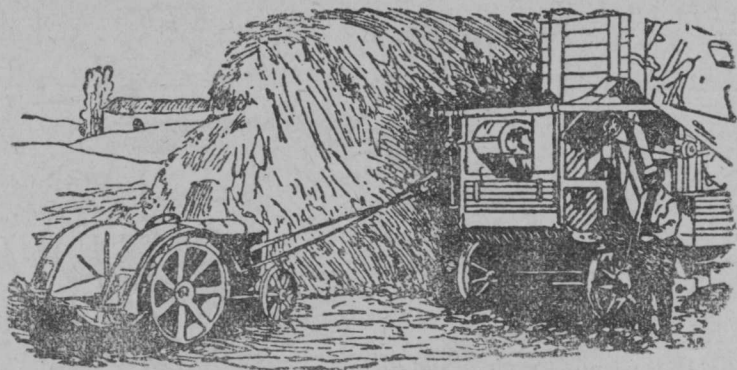
„Med бур лоас гөр!

Пыдi мед муркöдас, лукыртас му!

Med дорсыскöд гöрыс öтвылыс олас!

Med чарлакöд мөлөт öтлаö кысас!“

GG



Машинайн вартам њањ.

Пу чапӧн њањ вартігӧн уна кад вес вошӧ.
Сіјӧ Сімӧ Ӧњӧ, важӧн гӧгӧрвоіс, сӧмын вар-
тан машинасӧ њӧбны сылӧн еӧмыс ез вӧв.

Машина њӧбны Ӧњӧ ышӧдіс Опоњ Кӧета-
ӧс, Ласеј Иванӧс, Ларӧ Марјаӧс да Галај Вас-
каӧс. Најӧ бара ассыныс суседжассӧ кыпӧдіс-
ны сы вылӧ. Чукӧрміс 28 морт. Течісны да
њӧбісны карыс машина, 900 шайтыс. донсӧ
мынтыны шуісны кык воӧн.

— Машинайн вартны бур, ӧдјӧ вартан ештас.
Водӧр дас рыныштӧ вартлі 10 лун, — шуӧ
Опоњ Кӧета:—ӧні 4 час сӧмын тырмӧ.

ЊЊ

Њімјас колӧ гіжны гырыс шыпасӧн, шуам:
Анна, Марја, Васӧ, Сыктыв, Вӧлӧгда, Лӧкчім.

*Ӧтуецгӧлӧн њӧбӧј
машинајас.*

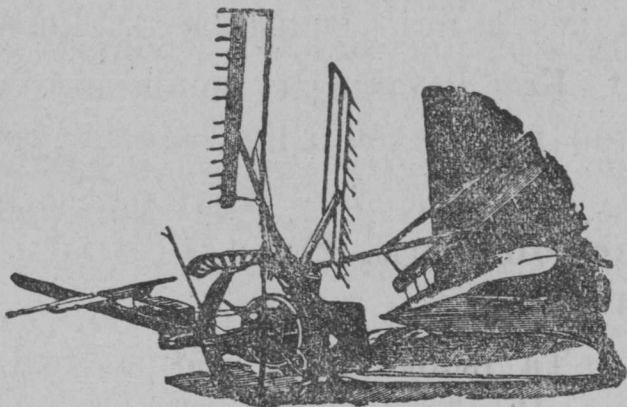
Выл олөм.

Сім Оңөлы жортжасыскөд машина еурі кок-
һида. Отувтчөмөн машина һөбны најө чөсмис-
ны. Вайө-жө, шуоны, сесе һөбамөј вундан
машина.

Шуисны — вөчисны. Öктисны 250 шайт. Ка-
рые корисны ыстыны вундан машина.

Коркө-һе-коркө машина воис, sameј вундан
кад кежлө.

Медвоzzaые
машинасө сув-
төдисны Оңө
му вылө. Ма-
шинаыс вундiс
i колтааблiс
еусө. Му помас
воис-да, колө
бергөдчыны, а
бергөдчыныс оз
еібав: муыс векһид. Бокө-кө кежан, жөзлөн
муыс таласеас.



Вундан машина.

Гөгөрвоисны мужікјас, мыј [машинајаслы
посһи мујас оз тујны: бергалөм^{сөт}-вылас уна
кад вее вошө. Корисны најө селсоветпыр
өтлаавны налые мусө, сетны ставныслы 1
пласт. Лөеөдисны отувја овмөс.

Өһи налөн муыс отласа. Машинајас, вөв-
јас, мөсјас отласаөе-жө. Быдтор вөчөны от-
лаын, отув. Сорһитөны скөтсө отувтны өһи
гидјө.

Асланыс отувтчөмлы „Выл олөм“ һим пук-
тисны.

ЛЛ

Ленінлөн велөдөм.

Ленін немчөжыс төждыеіс гөл јөз понда. Сіјө пыр шуліс, сөмын-пө отувтчөмөн гөл јөз вермасны озырјасөс, вермасны кыпөдны да бурмөдны асыныс олөм.

Отувтчөмөн олгөн верман лөсөдны машинајас, а најө коньөдасны сөкыд олөм.

Кор машинајас пондасны ужавны, мортлы лоө кад велөдчыны, асыс јурсө јүгдөдны.

Медјона өні мјанлы колө кујимтор: 1) велөдчыны, 2) велөдчыны да. 3) велөдчыны.

Та јылыс колө төдны быд комі нывбабалы. Напөвсын-өд велөдчытөмыс медуна.

Велөдчытөм нывбаба оз вермы бура быдтыны асыс ныв-піјансө.

Велөдчытөм нывбабалөн велөдчытөмөс ныв-піыс.

Быд мортлы колө төдны грамота.

*Мунал Ленин тугүд
виль оломань.*

Челад кулём.

ССРС-ын быд во ноһасан кага кулө 2 милён гөгөр. Сijö сыпонда, мыj мiжан мамжасыс пемыдөө, велөдчытөмөө: оз кужны быдтыенныс. Бостам страда кад. Ноһасан кагажасөс мамжасыс еiktжасын еновтасын дунтыр кежлө, аеныс мунасны страдуjтны: куртны либө мувылө. Кагажассө колөны пөрыежаслы, либө челадлы.

Гортолыежаслые олөм ставным төдам: челад мунасны ворсны, кагасө вунөдасын; пөрыежас унмовеасын, кага аскежас колө. Мам jөлөн пыдди кагаөс вердөны мөс jөлөн; сакар сорөн куртчалөм еөд һан вомас сужалөны. Сыыс кагажас зев өdjө вiсмөны, кулөны.

Дөсөдам еiktжасө дetsад да жаси.

дд

Мамжас, велөдчөj! Бура быдтөj челадтө.

Челадлижан олан гаж.



Лөсөдәм өтүвја олөм.

Озыр жөз, кулакјас, олөны ашөра овмөсөн. Најө став выннысө пунктөны мед ескө пазөдны, торкны өтүвја овмөс лөсөдөм. Гөл да озырјас костын муно чорыд кое. Гөл, шөркөд-дема олыкөд өтвылые, лөсөдө өтүвја олөм. Кулакыд оз-жө уџ. Кағалис — регыд сылы лоө пом, најан руч моз пондис корены роз — пырны өтүвја овмөсө да һөжјөн-икөн торкавны, разны өтүвја олөм лөсөдөмсө. Но оз-жө уџны гөлјас.

Пуџөдлам сөлөмјас! Шыбытам кулакөс!
Велөдчам дөџөритны өтүвја олөм.

???

Өтүвја овмөс тегилөн уџны
оз роз.

Коммунист партия.

Меджона төждыё гөл жöz понда, медвеекы-
да нуödö најос выль олөмлаң Коммунист партия.
Јона лоі сылы вермаены сарјаскөд да озыр
јөзкөд. Уна коммунистлы лоі сіемыны турмаја-
сын. Унаёс лылісны. 1917-өд вога октабрын
Компартия кыпөдіс озырјас выльö став гөл-
јөзсө öнija СССР-ыс. Секи ми бостім влатсө
ас киö.

Талаңö!

Талаңö, талаңö, вокјасöј, матыстчöј,
Талаңын тijaн дор сулалыс вын.
Талаңыс бурлунсö аслыныд видчысöј,
Талаңын гөлјаслыс востöны сін.
Талаңö, мустöмміс кодлы важ олөмыс!
Талаңö ставныд ті, код төдліс шог!
Талаңö локтысјас, локтöј-жö сөлөмыс,
Отвылыс мунамöј выль олөм течны.

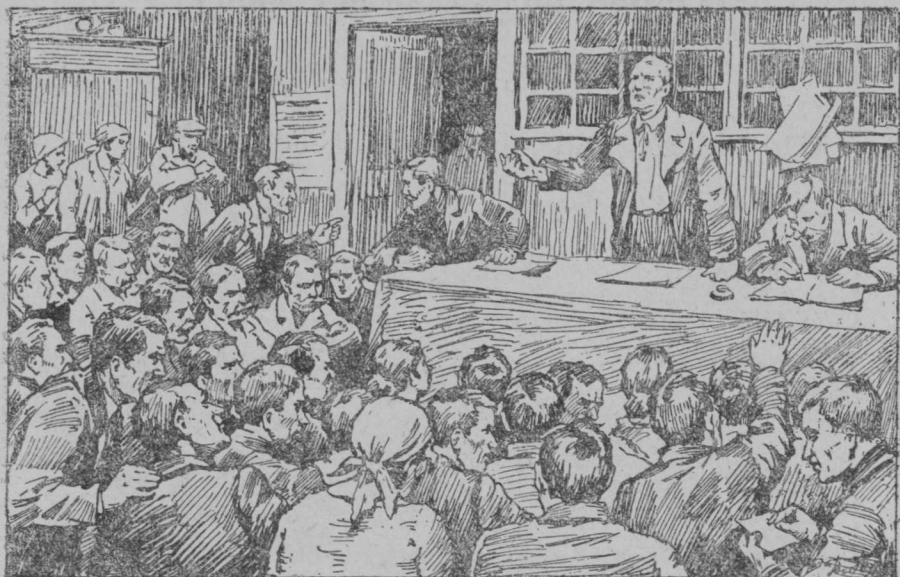
Адза ру пыр рытын сор.

(Илла Вае гижöd серті).

Адза ру пыр рытын сор —
Ылын ломзö кыатор,
Тужöј ылын, векнid, лок...
Воқö муна ме бур вок!
Гöра вомөн, сöd вөр пыр,
Кöт і музі, муна пыр.
Адза воқыс со во саж —
Выл ног олөм: југыд рај.
Адза: сені јöзыс мөд —
Ставыс мезмөм, ставыс пöt.
Абу прöста олыс морт.
Мöдамöдлы ставныс јорт.
Фабрик-заводјас, со, уна
Лөсөдöма вьл морт вынөн.
Лоас тајö олан сам, —
Пессам, мырсам, вермасам!

??

Воқö мунаи, вьл олөмман!



Бөрјөм.

Таво мијан кооперативө выль ужалыејасөс бөрјисны. Бөрјөм воэвылас сорнитисны воэвылө уж нуөдөм жылые. Шүисны:

1. Правленњө бөрјыны ужыслые ладсө төдыејасөс: мортсајын-өд став ужыд.

2. Пуктыны ыжыджык дон ужалыелы, мед бура, сөлөмөыс ужалас, унжык бур јөзыслы вөчас.

3. Пыр сінвозын виэны кооператив уж.

4. Зильны донтөммөдны вузөсјас.

5. Важ ужјөзјас перјыны, воэовылө ужөн вузасөмые эікөз дугдыны.

6. Јөз кост велөдчан уж бура лөсөдны.

Бөрјөј кооперативад бур ужалыејасөс батракјас, колхоэникјас да гөль крестана пөвсые.

ЖЖ

Тырмаc щыг-һиёё-пёт овны.

Сөмын щöщ öтувтчöмөн гөл да шөркөд-де-
ма олые крестана вермасны кыпöдны асы-
ныс овмөснысö.



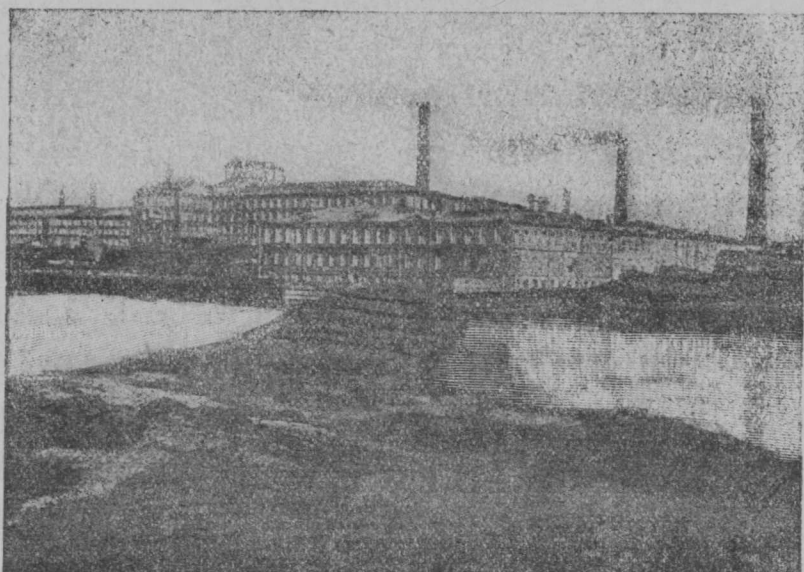
Колхоз дворын.

Öтка мортлөн оз сүзчы выныс бурмөдны,
пакөдны овмөссö. Ужалö нырвылас уетöз—
олö щыг-һиёё-пёт.

Колö öтувтчыны гырые артељјасö. Арте-
лөн, öтвылые јона кокнid ужавны вiцму,
һөбны машинајас, бурмөдны скöt, стрöйтчыны,
с. в.

Сöвет власт да Коммунист партија быд
ногөн отсалöны öтувтчöм овмөсјаслы.

Щщ



Стрöитам вьль фабрикаяс.

Комі областын вiт воеа планын шуöма
вöчны уна фабрикаяс да заводяс, со кущöм-
ясöс:

бумага вöчан фабрика Сыктывкарын,
З вөрпiлiтан завод,
фацера вöчан завод Ежва вылын,
каñифоль вöчан завод Печераын,
консерв вöчан фабрика,
фосфорит изан мельница да нöшта мукöд
пöлöс фабрик-заводяс.

*Фабрик-заводяс стрöитäлиөн
пöдтам кулакясöс.*

ФФ

Електрофікація.

Унжык машінаыс ужалө ва руөн.

Васө шонтігөн уна шоныд, уна шом веш-шөрө вошө.

Велөдчөм јөз кореісны машінајассө бер-гөдлыны мөд вын, донтөмжыкөс — електричество. Сіјө выныс ем быдлаын. Сөмын колө кужны сіјө чукөртны. Електричество станціјајасын чукөртөны електричество вын. Мед-донтөм електричество артмө кор електричество станціјајас ужалөны ва вынөн. Пес ыі шом секі оз ков вајны. Вылысаң усан ваыс кутас дугдывтөг бергөдлыны көлөсајас. Сөвет влает јона төждысө електричество вын разөдны. Öнi уна еіктјасын-ыін ем електричество. Сартас да карасін лампа пыдди өзјө југыд козув код бі.

Електричество вынөн позо пілітчыны, ізны, вартны, гөрны і быдсама мукөд ујсө нуөдны.

Владімір Ільіч Ленин шуліс, колө-пө електричество доддавны вөв пыдди да выл, кок-ыід олөм лөсөдны.

Віт воса план куза мiјан Војвыв крајын уналаө вөчөны электростанціја. Електричество разөдөмсө шуөны електрофікаціаөн.

Совхоз да колхоз вунӧдны оз позь.

Вожыв крајын вӧт воєа план куџа ковмас лӧеӧдны уна совхозјас да колхозјас. Сени кыз ужсӧ кутасны вӧчны машинајас.

Кардор бердӧ, Холмогор карӧ, лӧеӧдӧны совхоз быдтыны холмогорса јӧла мӧсјас да разӧдны најӧс Вожыв крај пастала. Вӧлӧг-даса да Северо-двинскеј округын панеӧмаӧе шабди вӧдитан да скӧт вӧџан колхозјас. Воые-воӧ совхозјас да колхозјас јонмӧны. Воые-воӧ олӧм бурмӧ.

Тӧдмалӧј, кӧни Коми областын емӧе гырые совхозјас, колхозјас-да.

ХХ

Х, Ц, Ф шыјас комӧ кывјын абу. Х, Ц, Ф шыпасјас гӧжеӧны роч кывјасын, шуам: фабрика, фронт, телеграф, телефон, фӧинспектор, електрофӧикацӧја, револуцӧја, соцӧализм, комсомолец, Францӧја, Швецӧја, Швейцарӧја, Харьков, Хабаровск, колхоз, совхоз, Холмогор кар, с. в.

Гӧжӧј тајӧ кывјассӧ. Асныд кореалӧј тащӧм шыпаса кывјассӧ.

Аа Бб Вв Гг dd dd
 Аа Бб Вв Гг dd dd
 Ее Жж Жж Зз зз зз
 Ее Жж Жж Зз зз зз
 Іі Jj Кк Лл Лл Мм
 Іі Jj Кк Лл Лл Мм
 Нн Нн Оо Оö Пп Рр
 Нн Нн Оо Öö Пп Рр
 Сс Сс Тт Тт Уу Фф
 Сс Сс Тт Тт Уу Фф
 Хх Цц Чч Шш Щщ Ыы
 Хх Цц Чч Шш Щщ Ыы

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	20	30	40	50	60	70	80	90	100
	200	300	400	500	600	700	800	900	1000
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X

Віт воєа план.

Коммуніст партія да Сөвет Правітелство бура мөвпалісны кызі кыпөдны ужалыє жөзлыє олөм. Бура арталісны мыјјас колө вөчны да лөсөдны тајө војасын.

Тази артміс өвмөс кыпөдан віт воєа план. Сіјө план серті Сөвет Сојуз пастала стрөітөны выль фабрік-заводјас, көрттујјас, колхозјас, коммунајас, совхозјас, школајас, быдеама мүкөд торсө-да.

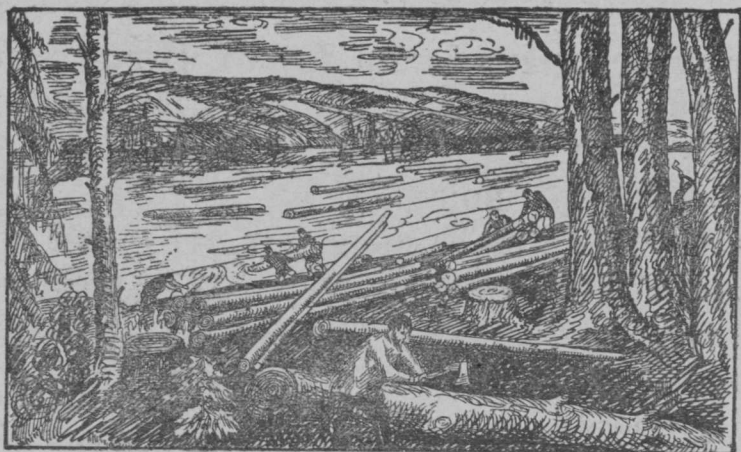
Комі областын віт воєа план куға уқјас јона өдјө воғө мунөны. Міјанын медеа ықыд уқыс вөрлеғөм да вөрпілітөм, сыбөрын віғму вөсітөм, вөралөм, чугун-көрт перјөм.

Віт воєа план серті Комі областө шуөма вөчны:

вөр пілітан завод	3,
фаңера вөчан завод	1,
јашцік кљепка вөчан	1,
іztөг тув вөчан завод	1,
бумага вөчан ”	1,
каңіфоль вөчан ”	1,
вөр косөн сывдан ”	1,
ку вөчан (замша) ”	1,
іғвестка вөчан ”	1,
төчіла завод	1,
фосфоріт ізан мельніча	1,
конеєрв вөчан завод	1,
Көрттуј Сыктывкарсаң Піңгүғө.	

Тајө 5 вонас лөө вајөма Комі областө уна трактор, быдеама віғмууғалан машінајас-да.

Төдмалөј, кытчө тајө фабрік-заводјассө вөчөны. Петкөдлөј сіјө інтасјассө карта вылыє.



Көмі областуса вѣт вога план. Вөрлежөм.

Көмі област медозыр вөрөн. Вөр кынжі ем мѣжан і му пыцца озырлун: перп, ізшом, төчіла із, рудајас да мукөд тор, сөмын тајө озырлуныс мѣжан абу-на бура төдмалөма. Сің-кө, өні кежлө медтөдчана озырлуныс мѣжан—вөр. Уна вөр мѣ петкө ам заграңцаө, медым сы пырди сетасны ССРС-лы машінајас вѣл фабрік-заводјаслы. Сесеа уна ковмас петкөдны вөртө і ССРС-пыцкас, вөртөм інјасө, көні стрөіталөны вѣл фабрік-заводјас, вѣл карјас, с. в.

Вөр помые воө ыжыд докод Көмі Областнөј бјуджетө: школајас, больничаяс да мукөд учреждєнїејас вѣжөм вѣлө.

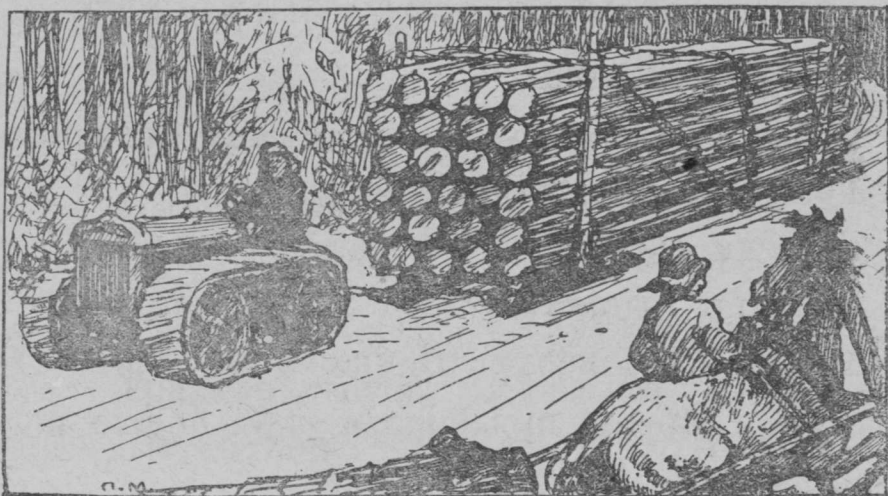
Вөр петкөдөм помые воө ыжыд нажетка көмі крестаналы. 1929—30 воын налы воіс сыыс 10 мѣллон шайт. Кымын унжык вермам петкөдны вөрсө, сымын буржык лөө Көмі областлы, ССРС-лы-і.

Вӱрын.

Меным зев окота вӱлі вӱӱӱдлыны вӱрле-
зыејаслые олӱмсӱ. Иедыр мыгеі мог еурі:
катӱдны груз Сорд јолӱ.

Јаг вылӱ петім... Шочіңік појӱмјас еіе-
јас моз сулалӱны. Рӱлтам јаг вывтӱ... Иіңӱм
вӱдчыетӱг петім паскыд туж вылӱ.

ӱкмыс метр паста весалӱма тужсӱ, вескыд,
зев ылӱз тыдалӱ.



Туж бокӱдыс мунӱ вӱла туж, а шӱрӱдыс
кодӱкӱ бытӱӱ пӱӱа-кӱлӱсаӱн серӱдӱма.

— Со-ӱд, мајбырӱј, тужыс!—вашӱті аслым.
Сесеа јуалі јортлые:

— Кодлы-нӱ тащӱм паскыдасӱ весалӱ-
маӱе?

— Татӱ і тракторыс ветлӱ. Со кызі тужсӱ
пӱӱјаснас серӱдӱма.

Сӱлӱм бытӱӱ повзыштӱс. Окота лоі адзыв-
ны тракторсӱ. Муна јі туж куза. Тужыс шы-
лыд, чој нӱ гуран абу.

Муныштим њеуна. друг кутис кывны шум.
— Трактор локтö!—горöдисны жортјас. Сув-
тим да кывзыны кутим.

— Менам зев јона вöлöј полö, ставсö жу-
гöдас,—сорнитöны жортјас мöдамöдыскöд. Ме
сувти-жö вöв ныр динö.

Пыр матыемö шумыс, јöлöгаыс вöрсö сизі
і жуковтö.

— Тра-та-та-та!..

Зев-нын матöз воис, сизі і чашкö туј куза-
ыс. Кокјас тирзöны.

Вöв кутис пеласны, петук моз четчавны.

Трактор мöдис мијан веетти.

Шумыс вöрсö сизі і косалö.

Трактор мышкас кыскö ыжыд кер dod.

Мунис мијан веетти. Вöвјас чошјалöны.

Мунöм бöрас петкöдалим туј бокыс вöв-
јасöс да бара мöдöдчим возö.

дыр-на кылис ыжыд зыкыс сталнеј вöв-
лөн.

Вагил Јогор.

1. Трактор öтпырјөн кыскö 40 кер.

Вöв кыскö 2 кер.

Кымынпöv öдјöжык вермö ужавны трактор?

2. Трактор öти лунö ужалö 20 шажт дон,
а став доныс сылөн 1600 шажт.

Кымын лунөн сижö ассö вештас?

Трактор вöрын.

Гажа вöрын	Чолöм сылы
Мунö гы,	Ыстö вөр.
Јагјас шöрын	Шувгö, сылö
Кылö шы.	Парма шөр...
Јона мургö,	Вöрыс увгö,
Тöдчö вын:	Шувгö көж.
Трактор жургö—	Трактор јургö
Пыщкыс пым.	Суткiчöж...
Тујыс вескыд,	Трактор, жургы,
Быггö бор.	Жургы—сыв...
Сылы вескод	Гора мургы,
Сöкыдтор.	Ылöз кыв.
Трактор кыскö,	Веж те зiкöз
Кыскö кер...	Војму бан,
Гора баксö,	Лок щöщ сiктö—
Быггö скөр.	Колан тан.

Выл Паш.

Тöдмалöј, уна-ö вөр ковмас лeдны тaјö воын тiјан рaјонын
план сeртi.

Вөрлeзан страдна.

Вөрлeзан страдна	Кöт ужыс
Воic рeгыд.	Мукöдлатi сöкыд,
Оз уҗлы, тiлeö	да зiлa гiжeö
Комiлeс.	Сама јöз.

Том војтыр
Віставтөг-һин төдө
Кыз колө
Вынеөдчыны тан.

Пөе гортса паччөр
Сылөн вунө,
Вөр керка—
Өні сылөн горт.

дај вөрө
Ордјыөмөн петө
Вит вова тыртны
Ыжыд план.

Важ Комі парма
Шыөн тырө:
Тан піла кылө,
Сені—чер.

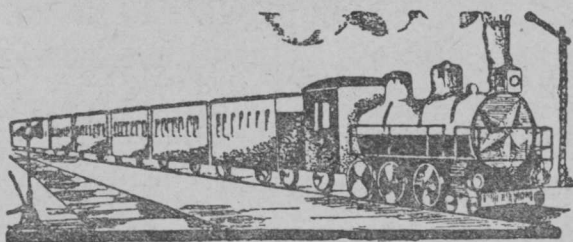
Оз колтчы бөрө,
Томкөд мунө
Җор тоша
Сіктса пөрыө морт.

Бур лечыд уклад
Пыдө пырө.
Вел өdjө соdө
Шпал да кер.

Ез інае
Кулаҗаслөн вөтыс—
Ез торкы
Вөрө петан лад...

М. Лебедев.

*Тупкал кулаҗаслы пажыд
вол-тыртал вит вова вөр-
лезан план.*



Комі Област топыда жітчө СССР-көд.

Бит воға план серғи стрөйтөм гырығ фабрик-заводжасыд пондасны вөчны уна вузөс Вузөстө лоас кытчөкө вочасөн петкөдны. Міжан төвеа тујжасөдыд вөвнад он вермы најөс нуны. Вочасөн вузөстө поғас петкөдны сөмын көрттујөд.

Көрттуј вөчөм заводітчіс-нің. Во-мөдөн көсјөны помавны. Сіјө кутас мунны Сыктывкарсаң Пиңугө. Сіјө міжанөс жітас став СССР-көд. Көрт тујөд щөщ пондасны петкөдны вөр. Көрттуј вөчөм бөрын Комі областыд јона бөстчас, кыптас.

Көрттујкөд щөщ заводітісны вөчны автомобиль туј-і, Сыктывкарсаң Ухтаөз.

Вөсеіс сынөдті ветлан туј, Кардорсаң Сыктывкарөз.

Сөсеа локтан војасө Сөвет государство заводітас Печера, Ежва да Кама жітны ва тујөн. Ва тујөдыд меддөнтөма сувтө вузөс новлөдлөмыд. Кор тајө јујасыд жітчасны, секі міжанө пондасны вајны дөнтөм һаң Волга ју пөлөные, мукөд вузөс-і. Секі поғас Комі Областые дөнтөмжыка петкөдны вөр да мукөд пөлөс вузөс. Та серғи мі адғам, кущөм јона төждысө міжан понда Сөвет власт.

Көрттуј.

Комілөн олөмыс вежеө, —
Мөдөма вежеыны збыл:
Важыс да сөкыдыс вешјө,
Матыемө долыджык, выл.
Төрытөз ыліжык вөрөд
Мунлывлис сөмын-на лыж...
Талунсаң пармајас шөрөд
Піекөдчө көрттујлөн віж.
Өніөз пыр-на мі олім
Аскежын, ді вылын моз...
Важөн-нін, важөн-нін колі
Јөзыскөд јітчыны пос!
Көрттујыд міјанөс јітас
Муывса јөзыскөд щөщ:
Матыемас Сібыр і Чіта,
Бырасны чукыл да көж.
Міјанлы вајас култура,
Оз-нін ков відчыены дыр.
Комі му овмөдчас бура—
Озырлун гөгөрбок тыр.
Му пыщкын—быдеама руда,
Лыдтөм-на судалө вөр...
Војас олөмыс шуда,
Сөмын те зілжыка вөр.
Партіја ужалө: олөм
Кыпөдны лөсөдіс план.
Ужалыс војтырлөн колө
Буржыка отсаены тан.
Петөј щөщ ордјысөмвылө!

Нөбәләй ставный заюм!
Овмөстө кыпөдны, кылад,
Бостчылөй пөрые і том!
Во-мөдөн көрттујыд сувтас, —
Котөртас вьл паровоз...
Туј дорын шенғыны кутас
Пармаса пашкыра коз...
Комілөн олөмыс вежеө, —
Мөдөма вежеыны збыл;
Важыс да еөкыдыс вешјө,
Матыемө долыджык, вьл.

Василь Јогор.

Гөкыд ујсө мед ужалас машина.

Міјан овмөс луныс-луно кыптө. Крестана корөны візмуужалан машинајас. Колөны машинајас вьл фабрик-заводјаслы. А машина вөчан заводыс міјан еща-на. Уна машина лоө вајны заграңцаыс. Колө кызкө сыыс мездыены. Колө аслыным кутчисны машина вөчан заводјасө стрөйтны. Машинатөгьд уждыд оз сод. Кымын унжык лоө міјан машина, сымын јонжыка кыпалас міјан овмөсным.

1928-д воын машинасө міјан заводјасын вөчлөмаөе 735 мільон шайт дон. 1933-д воын машинаыд лоө вөчөма кык да жын мільард дон. Сіз-кө, віт во мысғи өнїја серғи пондасны вөчны кујим да жын мында унжык.



Леҗам муҗас вылӧ уна җурс трактор.

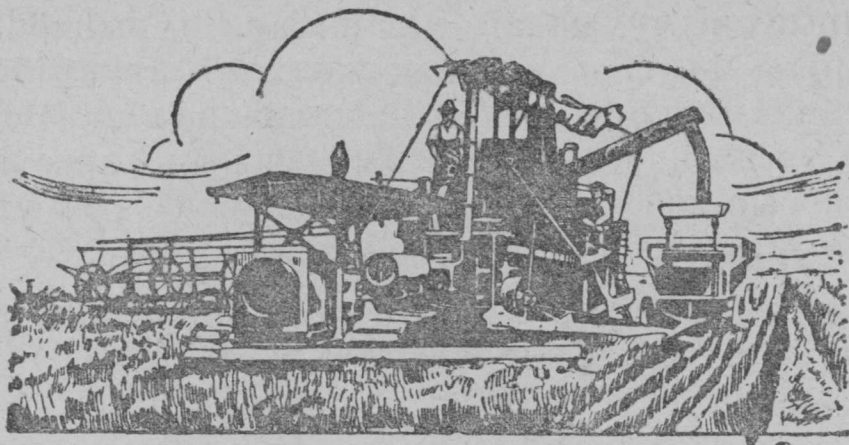
Ҥаӗыд миҗан важ җерти ескӧ оз ещажык во, да век-на-жӧ оз сузчы. Мыҗ вӧсна сижӧ? Посни крестана овмӧсҗасыд абу производител-неҗӧс, сывӧсна Ҥаӗ воӧмыс оз удит вӧтчыны Ҥаӗ Ҥӧбыеҗас содӧм җертыс.

Сесса, крестана овмӧсад-кӧ оз ло вузав-мӧн кучикыд, вуруныд, кудельыд да мукӧд тор, промышленностыд кыпавны оз вермы. Сиз-кӧ, жона колӧ ӧдӧдны крестана овмӧстӧ. А крестана овмӧс вермас кыпавны сӧмын фаб-рик-заводҗас стрӧитӧмӧн. Заводҗас-кӧ пондасны вӧчны унжык виҗмуужалан машинаҗас, крес-таналӧн уҗыс да олӧмыс кокҤалӧ. Сы могыс Сӧвет правителство шуис лӧеӧдны уна выл машина да трактор вӧчан заводҗас.

Ӧни миҗан 30 җурс трактор, а вит во мые-ти лӧӧ 250 җурс.

1928-ӧд воын виҗмуужалан машина леҗӧ-ма 150 милӧн шажт дон. 1933-ӧд воын шуӧ-ма леҗны 600 милӧн шажт дон.

1. Мыҗӧн ломтыӧдны фабрик-заводҗас?
2. Кӧни ССРС-ын меуна перӧдны фабрик-заводҗас лом-тантор? Шеткӧдлӧҗ сижӧ интасҗассӧ карта вылыс.



Лөсөдам уна гырые совхоз.

Уна-на ем гөрлытөм бур мујас мијан, көни быдмөны сөмын турунјас да кустјас. Уна сурс гектар сецөм мусө Совет правительство щөктөм сертеі өні гөрісны тракторјасөн да көзісны быдеама пөлөс һаңјасөн. Лөсөдісны сецөм інјасас совхозјас. Совхозјасын став уң-сө пондасны вөчны гырые машинајас: тракторјас, комбайнјас-да.

Комбайныс өтпырјө вундө һаңтө, вартө і төлөдө. Сөмын өтеі совхозлөн Сальскеј округын му площадыс лөө 150 сурс гектар.

1933-д воын сецөм гырые совхозыс лөө 125. Сецөм совхозјассө позө шуны һаң фабрикајасөн. Најө щөщ пондасны отсавны крестаналы выль нога олөм лөсөдны.

Сөмын колхозјаспыр кыпалө крестана овмөс.

Крестана кағалісны-һин кущөм ыжыд бур колхозјасыс. Колхоз лыд луные-лунө содө: өтувталөны мувиң да скөт қонь еіктјас. Сөмын колхозјас вермасны лөсөдны бур да

гырые візмужалан машинајас, мувынеөдан-
торјас да с. в. Сөмын колхозө өтүвтчөмөн
бурмас, кокһалө олөмыс крестаналөн. 1933-д
во кежлө, поңө ескыны, унжык крестана
овмөсыс лоө өтүвтөма. Колхозјасад, бура ужа-
лөмысла, содө һаһ да пуктас воөмыс.

Віт воөа план серті һаһвоөмтө колхозја-
сын колө дептыны 60 проц.

Лөгөдчам көзһны.

С ы л а н к ы в.

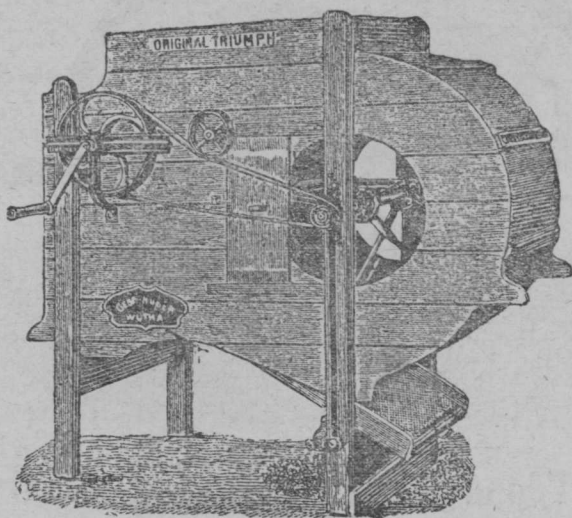
Тулыс ог ми уңөј дыр,
Шабди көзам таво тыр.
Көзам шабди медбур сорт,
Сіјөн паскөдам экспорт.

Кужөд уна еетас гід,
Помтөм көзам мича ид.
Тәһи ог ме һөтө сөр,
Щөщ ми көзам зарһи зөр.

Картупельтөг лоө лок,
Озжык кыптав сені кок.
Картупель-кө лоө бур,
Ог ми өшөдөј сек јур.

Медым төвбыд вөлі пөт
Міјан быдеа пөлөс скөт,
Көзам турун, бобөһаһ —
Вөлыд-мөскыд лоө шаһ.

Медым кыптас урожај,
Көјдыстө те весав вај.
Еһ те вывлаһ зырјөн кој,
Машинаөн оз муз сој.



Сортировка.

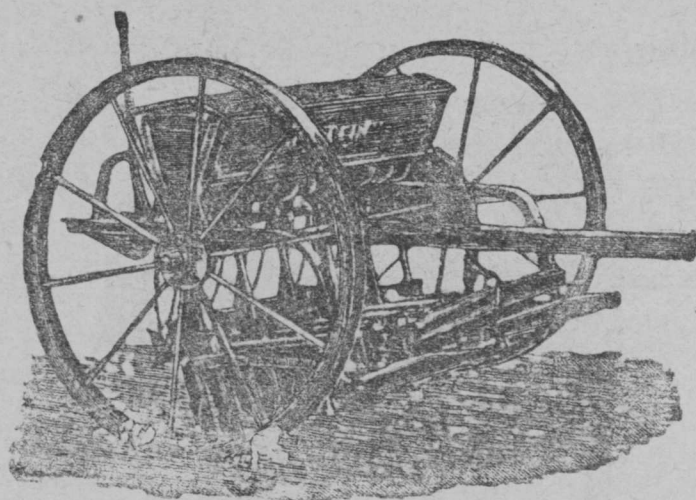
Ғерт-өд мијан абу мого
Мујасвыло көзны јог.
Көјдысад-кө уна јог,
Ҥаңыд секи воас лок.

Медым көзаыд ез щык,
Сіјөс протравитөј зик.
Виөмјасые сіјө сек
Оз кут повны Ҥөти, век.

Весалөм көјдысөн көз,—
Ідјыд воас јогтөм — сөз.
Тақнад кыптас урожај!..
Ужө вылног бостчам вај!

В. П.

Арғелөн мөвпыштөј кыңи колө лөсөдчыны көзны.
Куцөм машинајас колөны тјан сиктө?



Гөран-көзән частушкајас.

Сылöны кыкөн, зон да ныв, гудёкөн ворсёмүлө.

Зон.

Полтө, Парас, сінтө паскөд,
Адзан мыјда јөзыс тан.

Ныв.

Тенад, Васка, гудөк паскыд,
Ворс вај,—асным сылыштам.

Зон (јөзлаң).

Пелјаснытө, другјас, востөј,
Бура кывзөј ставныйд ті,
Ме да Парас сывны бостам —
Кекөначөј кі-на-кі!

Щөщ кыкнаныс (јөктөмөн).

Ік-ну, ік-ты-ну,
Содтам, содтам көзеан му!

Зон.

Өнөз гөрјөн мујас гудјім,
Чајтлім, разеас щыглун кыщ,
Кватітчан-кө—куш ыаңкудным,
Піщөг піын тој да пыщ.

Н ы в.

Чајтлім, Һаңтө јенмыд сетас,
Сылөд сылы молібен.
Јенмыд вылө лөгыд петас
Вотө шыгјөн коләігөн.

Щ ө щ (јөктөмөн).

Трім-трим, тајө—страм,
Ыжыд-ыжыд јөз серам!

З о н.

Гөран-көзан пөра пужө —
Терыбжыка, другө, вөр!
Машинәөн, плугјөн ужав,
Шыбыт пачө лок ну гөр!

Н ы в.

Зелөдлы те ассыд вынтө,
Медым кулак ез мешајт.
Агроном теd востас ентө,
Кызі кыптө урожај.

Щ ө щ (јөктөмөн).

Ік-ну, ік-ты-ну,
Содтам, содтам көзеан му!

З о н.

Јога көјдыс пожые којлім,
Відчыелывлім м ча һаһ.
Бур һаһ пыдәі кыдсө сојлім,
Горшад сащө. шондібан!

Н ы в.

Кәімлөн көјдысыс зев јөгөс,
Көјдыс пыщкас—кәһаніча,
Ғерт-тон, мөдые гірскас локыс
Сулеја лі өкөнча.

Щ ө щ (јөктөмөн).

Трім-трам, тајө—страм,
Ыжыд-ыжыд јөз серам!

З о н.

Клѣм моз ме да Пед-ö да-д-ö
Некор ог-ö ну-ö пыр:
Таво кеж-л-ö колан кад-ö
К-ö-д-ы-с лез-им три-ер пыр.

Н ы в.

Н-им-ко-д сор-и-и пет-ö во-мы-е:
А-д-а, Ва-с-ка, те—со-ш-а-й-т!
С-ерт-ж-ö, вес-ж-ом к-ö-д-ы-с-по-мы-е
Во-ас ми-ча уро-жа-й.

Щ-ö-щ (ж-ö-к-т-ö-м-ö-н).

И-к-ну, и-к-ты-ну,
Со-д-там, со-д-там к-ö-д-е-ан му!

З о н.

Ы-ж-ы-д зы-к-өн, шум-өн, вен-өн
Му-н-ис ми-жан с-ик-тын ск-од,
П-ö-ры-е ж-ö-зы-д ви-д-ис ме-н-ö:
Те-п-ö ж-ö-й ми са-д-т-ö-м-ко-д.

Н ы в.

Щ-ö-щ ме а-ч-ым се-н-и в-ö-л-и,
Кы-в-л-и п-ö-ры-е ж-ö-з-лы-е га-м,
Ле-п-т-ис-ны кы-з ы-ж-ы-д г-ö-л-ö-с:
П-ö-л-я-с моз-п-ö у-ж-а-ла-м!

Щ-ö-щ (ж-ö-к-т-ö-м-ö-н).

Три-м-тра-м, та-ж-ö—стра-м,
Ы-ж-ы-д-ы-ж-ы-д ж-ö-з се-ра-м!

З о н.

У-н-ж-ы-к ж-ö-зы-с ми-жан ло-ис—
Ö-ту-в су-в-т-им том у-лов,
П-ö-л-я-с у-ж-лы по-мы-с во-ас,
Л-ок „тре-х-пол-ка“ оз-н-ин ло.

Н ы в.

Кре-с-та-на-лы-е тор-жа ов-м-ö-с
Кол-хоз-ж-ас-ö ö-ту-в-там,

Сіктса овмөс регыд сөвмас,—
Вывлаң кынтам-ödöбтам,
Щ ö щ (jöктөмөн),
Ік-ну, ік-ты-ну,
Содтам, содтам көңеан му!

З о н.

Скөттө віңны огө кужө,—
Скөтыд міжанөс оз від!
Олө, коңөр, тужа-нужа —
Кос іңас да көңыд гід.

Н ы в.

Көза гыреа міжан өшјас,
Кучікыс—лок пашіна;
Міжан мөсјас—абу мөсјас,
Најө—кујөд машина!

Щ ö щ (jöктөмөн).

Трім-трам, тајө—страм,
Ыжыд-ыжыд јөз серам!

З о н.

Воңөкежлө кутам төдны:
Куш ыаң помыс тан он пөт,
Мөд туј куңа ковмас мөдны—
Віңны буржык рөда скөт.

Н ы в.

Бостчам унжык турун көңны,
Унжык пуктас вөдітны,
Секі огө кутөј жөңны,
дугдам олөм крөңитны.

Щ ö щ (jöктөмөн).

Ік-ну, ік-ты-ну,
Содтам, содтам көңеан му

Н. Віттор.

Бобһаһ (gördjyr).

Бобһаһ—медбур көһан турун. Віҙвив туруны сійө донажык.

Бобһаһ аслаһ вуж-јаснаһ бурмөдө, вын-еөдө быдманін мүсө.

Бобһаһа му шөјтчө.

Бобһаһ бөрын һаһыд буржыка быдмө.

Шабди буржыка быдмө-і. Өтчид көзөмөн бобһаһ кык-кујим во быдмө, сесеа вошө.

1 гектар му вылө бобһаһыд көрөсө 16—25 кілогр.

Өтө гектар му вылыһ бобһаһ турун чукөртөһы 2475—4950 кілограм.

1 гектар му вылө бобһаһыд көрөсө 16—25 кілогр.

Өтө гектар му вылыһ бобһаһ турун чукөртөһы 2475—4950 кілограм.



„Лоас-кө турун, лоө көрым; лоас-кө көрым, лоө кујөд; лоас-кө кујөд, лоө һаһ да еөм“, шуөһы бобһаһ вөдөттејас.

Кымын тонна лоө: 150 пуд., 200 п., 300 п.?

Кызі бурмөдһы көрым скөтлы.

Медыжыд да медуһа докод крестанінлы вермас воһы скөт помыһ. Сөмын омөһа-кө віҙан-вердан һајөһ, еһа докод боһтан.

Медым скөтлы туруһыд вөлі тырмымөн, колө, медвојдөр, бурмөдһы аһыһым віҙјасһымөһ да скөт јирһанінјасһымөһ. Сесеа колө заводөтһы көрһы турун мујас вылө. Гектар му вылыһ чукөртөм көрөм туруһыд еһаһа докодсө кык гектар һаһ мыһда. Бур сојантор

мөсҗаслы соркыи да севкӧ. Најӧс унҗык колӧ
вӧдӧтны. Ӗтӧ гектар мӧс соркыи вердас 8 мӧсӧс.

Зев бур сојантор лыстан мӧслы кӧнтус да
шадӧ кӧјдыс чаз, жмыкӧн сӧјӧс рочјас шуӧны.

Шыбытамӧ кујимвежаӧн му уҗалӧм.

Кујимвежаӧн уҗалӧгӧн быд во кӧјмӧд паж
муыд вешшӧрӧ кујлӧ.

Кујимвежаӧн уҗалӧгӧн ӧтӧ му вылӧ наң
бӧрын бара наң кӧҗам. А наңыд воыс-воӧ
муыс кыскӧ ӧтӧпӧлӧс сојантор. Сывӧсна муыд
вынтӧммӧ, а наңыс воыс-воӧ омӧлҗыка воӧ.

Кујимвежаӧн уҗалӧгӧн мујас вылӧ турунтӧ
оз кӧҗны, туруныд скӧтлы оз тырмы,—скӧт
омӧлтчӧ.

Регыдҗык вуҗамӧ унавежаа му уҗалӧмӧ!



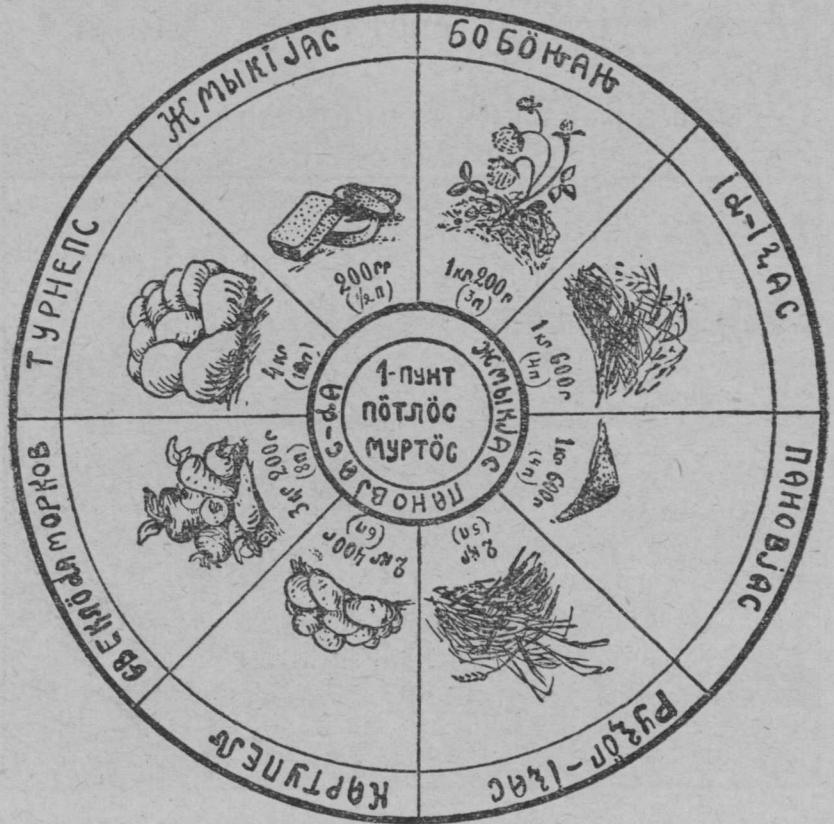
Градвыв пунктасҗастӧ унҗык вӧдӧтӧј.

Градвыв пунктасыд не куш чӧскыд вӧсна-
ыс бур. Сӧјӧ јешщӧ мортлы сетӧ зӧнвӧзалун.

Сыкынҗи пуктасыд, бура вөдитөмөн, вајө уна докод. Колө кужны најөс вөдитны. Оз поҗ өти град вылө пуктыны кык во помеа өтпөлөс пуктас. Сіҗи вөдитөмөн пуктасыд омөла быдмө. Куждалөм град вылө воҗза вонас колө пуктыны капуста да өгурҗи; мөд вонас — морков, соркни, лук; којмөдас—аңкыщ.

Пачеыд пөјимтө кытчөсүрө ен шыблав. Чукөрт сіҗөс да кој му вылад: мутө сіҗө јона вынсөдө.

Лыд-дөј ыга: Штејнберг: „Мыҗ колө төдны пуктас вөдитыды“:



Мөс вердөм јылыс.

Мөстө колө вердны суткінас кујимыс. Вердөны арталөмөн мөс туша серҗыс да јөвсер-

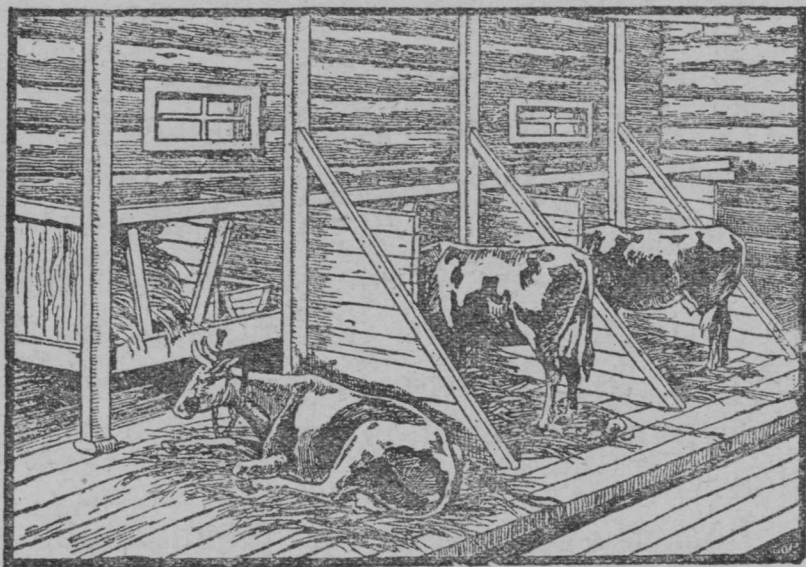
тыы. Быд 50 кг. ловја вес выlö сөтöны 1 пöтлöс муртöс (кормовая единица). Тажö көрым доö сöмын олöмсö кутны, мед мöскыд щыгла оз кув. Мöскыд-кө лыстö, көрымсö колö сылы сөдтыны: быд 1200 гр. жöv выlö 1 пöтлöс муртöс. Кукан быдтöм выlö сөдтöны жешцö 1 пöтлöс муртöс.

Пöтлöс муртöсөн лоöны: либö 400гр. пыг, либö 1200 гр. турун, либö 2 клгр. ізас, либö 4 кг. соркы, 2 кг. да 600 гр. картупель-лi.

Скөттö колö вердны унжык пöлöс торжөн.

Бур ласкы.

Јагдор сiктö воiс агроном. Щöктiс чукöртны крестанаöс Ісполкомö скöт көрымјас



јылые сорнiтны. Јöз чукöртчытöзыс сорнiö воiс Опоң Иванкöд.

— Кымын мöс те виқан? — јуалö агрономыс Иваныслые.

— Нöлöс,— шуö Иваныс.

— Туруныд тырмө?—бара жуалө агрономыс.
— Тырмө-кө-öd мыж мажбыр овныд!—шога шуалө Иваныс.—Быд во лөө һөбны дод-мөд-кожмөдтө..

— Ласһиө соодан мөсҗастө?

— Ласһиө.

— Тази вөчөма ласһиыд, абу?—агроном петкөдлө Иванлы серпас.

— Абу. Менам комі ласһи.

— Мөс кокулад ласһиысид туруныс гыла-лө оз?

— Ғерт мыжкөмындаыд гыла-лө. Мөсҗасыд-öd мырҒ-Ғыөмөн сојоны, пыр мөдамө-дыслы һещкөны,—гылавтөм абу.

— Артавлін ен коркө уна-ө турун вогө-гөрөн мөсҗасыд талалөны?

— Ег. Весіг төдвылын менам сецөм Ғи-вөыд һекор ез вөв. да-öd көҒ і талаласны һеунатө, мыж сы понда: кујөдыс-öd колө-жө.

— Ме артали-да, 4 мөскыд тенад төвбы-дөн ласһиыс лғасны да талаласны 4—6 дод турун. ЛыҒ-Ғыны-кө кутам, кујөдыд талалөм турунысид зев дона сувтас: 4—5 шај-төн дод.

— Збылыс-öd, сізи і ем,—мөвпалөмөн моз шуіс Иваныс.

Аскінас-жө сіјө жүгөдіс важ модаа ласһисө да вылөс вөчис, агроном велөдөм серҒи.

Задача. Арталөј, уна-ө куцөм сојантор сетны 248 кгр. мөслы, 4 кг. да 800 гр јөв-кө сіјө сетө?

Кызі скөт бурмөдны.

Мукөд роч көјдысыд мијан оланінын зев омөліка да жебыңика быдмө, лібө вонис оз вевјав—кынмас. Бокис вайөм мөскыд сещөм-жө.

Колө бурмөдны ас рөд скөт, кодјас-нын быдмөмаөе мијанын, олөмаөе уна војасөн, кодјаслөн рөдые-рөдө вуҷө уна да сук јөв вайөмыс. Колө бурмөдны скөтлы көрымсө да скөт дөзөритөм. Секі мөсјасыд јөлаөе лооны, бурмасны.

Быд крестанінылы колө төдны: јөвтөм мөс-тө көт јещө бура верд, јөлыс сылөн уна оз сод. А јөла мөстө-кө іңасөн вердан, јөлыс сылөн оз-жө ло.

Лыд дөј ыгајас: Бурмөдөј көңајастө. 8 ур.

Темнојев. Кызі да мыјөн мөскөс лүчки вердны. 15 ур.

Фридолин. Скөтлы шоныд карта. 20 ур.

Зубрилин. Бурмөдөј виңајастө. 9 ур.

Вогөгөрөа кујөд скөтлөн.

1 мөс помис воөн воө 5755 кг. кујөд.

1 вөв „ „ „ 9075 „ „

1 ыж „ „ „ 578 „ „

1 поре „ „ „ 1650 „ „

Задачајас. 1. Арталөј, кымын кг. кујөд воас вогөгөрөн тијан скөт помис.

2. Гектар му вылө колө 100 кујөд дод. Кымын дод ку-јөд лоө петкөдны 3, 4, 5, 6 гектар вылө?

Вот јылыс.

Воттө өні докод септи бостөны: кодлөн ыңыдык докод, сижө уңык вот мынтө.

Гөл јөзлы да гөрд армијаын служитыс сем-јалы вот мынтигөн сетчө кокөд. Гөл јөз пөвсыс унаөн қикөз мездисөоны вот мынтөмыс.

Јона чінтöма вотјастö колхозјаслые да мукöд öтувја ужалан артелјаслые.

Тöдмалöј, кызі таво кeжлö ковмас вот мынтыны.

Тöдмалöј бура, кущöм кокњöдјас еетöма вот мынтан закон серғи.

Чукöртлöј еіктса јöзöс да вiетавлöј налы вот перјан закон јылые?

Комітет.

даңö еіктö воіс кареањ бокöвеј морт. Јуөр-тісны скод вылö. Чукöртчісны. Воём морт вiеталис јöзлы мöдамöдлы отсасан комітет јылые. Вiеталöм бöрас даңö еіктса мужікјас јуаеісны сылые, варгісны-варгісны, а ужсö воғö һинöм ез нуöдны.

Мужікјас пöвсые, пыдые, жоғ шöрö петіс ар 40 дöва баба — david Макeім гöтыр. Мужіксö сылые, david Макeімсö, жеждјас вiлö-маөс сöвет влает дор сулалöмые. Зев збоја (повтöг) дöва шуалö, кіјаснас öтарö-мöдарö öвтö: колö, шуö, мöдамöдлы отсавны, колö Комітетсö лöеöдны.

Мужікјас бара воғö ез нуöдны, сöмын дöва Аннаөс вiдыштісны кытчöеурö воғмöст-чöмые.

Вее лоі скодујтöм.

david Макeім гöтырлы чорыда пырiс ју-рас бокöвеј мортлөн вiеталöмыс. Нывбабajас пöвсын сылөн сы јылые і еорғи.

— Мужікјас-кö оз лöеöдны комітетсö, мi, бабajас, аеным сiјöс лöеöдам,—ызјöдö баба-јасöс.

Комітет дөсөдөмүе пыкые нывбабас пөв-
сын некод ез ло, ставныс комітет дор. Шу-
исны чукөртны көлүј Öгрө тöt ordö. Kоди
мыј вермө, сіјö і вајö „Комітетö“. Öгрөлөн ічө-
тік керкаыс пыр тыр: быд лун нывбаба сени
нывсетанінын мында. Вурөны, дөмөоны, ар-
талөны отсавны гөлінік дөва бабаслы че-
ладсө пастөдны. Гожөм кежлө чукөрмөм еөм
вылө дөсөдчөны востыны јаслі.

Налөн уҗыс луныс-лунө паскалө.

Куҗаөн, наҗөнікөн, нывбабас дорө лок-
тисны да гіжеалісны мужікјас. Öві унаөн-һін
комітетынөс, өтвылыс уҗалөны.

Кушөм комітетјас емөс тіјан өіктын?

Мөвпыштөј, кыҗі ескө нывбабаслыс олөм кыпөдны.

Важөн да өні.

Вөјдөр вежөртөг мі овлім,
Җік-на јөјөс вөвлім,
Ег-на төдлөј гөгөрбок
Көні бурыс, көні лок.

* * *

Нажөвітан вөлі еөм,—
Ковмас һөбны өіҗеч, көм,
Көлач, пула-порок, сов
(Мыјыс мортыдлы оз ков!).
Мунан вөлі купеч дінө,—
Став нажеткаыд і інө.
Купечыдлөн җептыд тырө,
Крестанінлөн овмөс бырө,
Вузөс вылө сетан шажт,
(Он-өд омөль һінөм чајт)
Каҗалан-да, сіјө бур
Сулалө ветымын ур.

* * *

Өні төдам кызі колө:
Купеч дінө огө волөј.
Өні ем кооператів.

Өтүвтчөмын—вын.

Лептыны-кө керка ковмас,
Быклы сөкыд сені лоас.
Чукөрт помеч, кыѳс кор,—
Он і төдлы кајас кор.

Сүзөдны машина ковмас,—
Өтнадыды дона лоас.
Чукөртчөј морт комын вѳт,—
Машинаыд лоас вѳт.

Нуртө костыны-кө ковмас,
Ноль-вѳт мортыд лоө бур,
Он і төдлы коемас нур.

Мельница-кө вөчны ковмас,
Обществоөн буржык лоас.
Ужын өтка мортыд—жын,
Өтүвтчөмын—ыжыд вын.

*Мед жона өні колөны крес-
таналы машинајас. Маши-
наөн уңжалгөн муңд уңжык
докод бетас. Машина кожнө-
дө уңж. Секи крестанын вер-
мас уңжык му уңжавны.*

Бырддөй вөр пөжарјас.

Быд во гожом пуксигөн лоо повны вөр пөжарјасые.

Мыјла щөкыда овлоны јаг пөжарјас? Төдны сјјө абу еөкыд. Чардбіые кокјыв уљ пу некор оз өзјыв. Откымыные-нын кос пујас өзјасны. Чардбіыд гунжыкые овло зерігөн, лібө зер воэвылас. Сывөсна чардбі помые бі оз вермы паскавны: зерыс кусөдө.



Сіз-кө, јаг пөжарјасыд овлоны сөмын јөз кі помые: лібө біөн нелучкіа вөдітчасны, лібө нарөнө өзтасны.

Вөр пөжарјасые ставнымлы мјјанлы, дај госуларстволы, зев ыжыд убытка.

Ыжыд мыж госуларство воэын вөчөны вөр өзтыејас.

Оз ков вунөды комі крестаналы: вөрыд— мјјан озырлун. Вөртөгыд крестаніныд оз вермы овны, сытөг сылөн овмөсыс жебмас. дај воэө олыејаслы колө віңны вөртө. Вөр пөжарјаслы колө пуктыны пом.

Віт во мыҕи Комі областын олөм зікөз вежгас.

Віт во мыҕи Комі областын шынасны пондасны фабрик-заводјас. Лоө көрттуј.

Көрттуј пөлөн быдмасны выль еіктјас. Олые лыд Комі областын содө. Комі крестана өтувтчасны колхозјасө. Панеасны гырые уҗјас. Мујаснымөс пондасны гөрны тракторјас. Наңтө вајны бокые оз-һин ковмы. Овмөс бурмөмөн кокңалас рабочөј-крестаналөн олөмыс. Воссаласны зев уна быдеама пөлөс школајас. Кыпалас культура. Комі крестана да рабочөјјас став ССРС-са рабочөј-крестанакөд өтув вөтөдасны дај панјасны медозыр капиталіст государствојасө. Воые-воө рабочөјјас да крестана коммунист партија индалөмөн пондасны лөөдны социализм.

Kodјас торкөны выль олөм течны.

Став муывивса уҗалые јөз вермасөны буржујјаскөд да кулакјаскөд. Ыҗыд коејас өні мунөны Китајын, Индіјаын, Америкаын да мүкөд государствојасын. Өні став муывивса олые јөзыс јукөма кык пелө: өғи бокас буржујјас, јөзөс нарғиыејас, мөд бокас—рабочөјјас, гөл да шөркөд-дема олые крестанакөд.

Зев еөкыд олөм уҗалые јөзлөн капиталіст буржујјас кіпод улын. Міјан моз-жө заграңцаын уҗалыејас көсјөны лөөдны совет власт. Революционерјаслы сені зев еөкыд овны. Најөс сујалөны турмаө да быдногы мучитөны. Уна јөз уҗтөмөс, шығјалөны. Став муывивса уҗалые јөзлы колө өтувтчыны да јорта-јортлы отсавны. Өтувтчөм уҗалыејасө

некод оз вермы. Быд госуларствоын ем ре-
волюционерјаслы отсаган өтүвтчөм. Сіјө шу-
сө МОПР.

Ставным пырам МОПР-ө!

Отсалам революционерјаслы шыбытны власт
бердые буржујјасөс.

Отсалам течны выль, өтүвја олөм!

Войвыв крај.

Мед ескө јонжыка матыетны рабочөјјас
да крестана дінө властсө, став ССРС-сө
јувөма гырые областјас, крајјас вылө. Лөсө-
дөма сиктсөветјас, рајонјас.

Комі област пырө Войвыв крајө. Крајө
пырөмөн, өтікө, властыс јонжыка матыетчө
ужалыс јөз дінө, мөдкө—өдзөдө социалистиче-
скөј строителство.

Став крајса ужалыс јөз отсөгөн ми өдјөжык
бырөдам асыным пемыдлуннымөс, бөрө ко-
лөмнымөс, өдјөжык суөдам возынмуныс на-
ціјажасөс.

Крајө пырөмөн комі ужалыс јөзлөн чорзө
јитөд став рабочөј классыскөд, ужалыс масса-
ыскөд. Öд сөмын өтвылыс ужалөмөн ми суө-
дам да бөрө колам капиталистическөј страна-
јасөс, лөсөдам асланым странаын социализм.

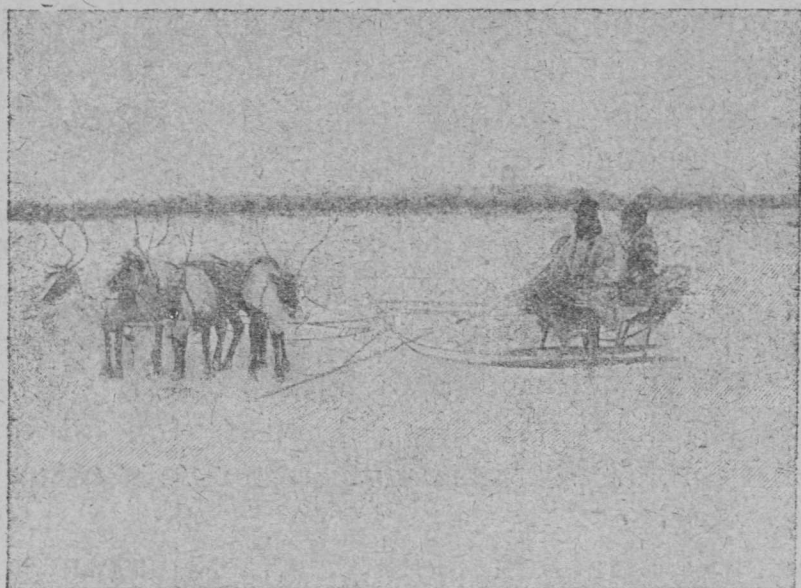
Міјан област кынзі Войвыв крајө пы-
рөны: важ Вөлөгда, Вой-двина, Кардор,
Нандом да Неңец округјас.

Неңецса округын унжык олысыс јаранјас
(неңецјас), олөны көр виқөм вылын да чері
кыјөм вылын.

Корејј карта вылыс Войвыв крај, торја рајонјасө-да.

Јаранјас.

Војвыв тундраын Њеңецкеј округын олөны јаранјас. Аенысө најө шуөны ъеңецјасөн. Олап ногныс налөң вывті сөкыд. Унжык јараныс олөны көрвиңөм помые. Ветлөдлөны најө местаыс местаө, кореөны асланыс көрјас-



лы көрым. Көрвиңөм кынңи најө прөмышлајтөны: кыјөны ѳверјас да чері.

Став јарансө арталөны 6.000 гөгөр. Јаранјас ас олөмнас јона бөрө колөмаөс. Најө пыр өтарө пессөны кынөмпөт шедөдөм да паскөм вөснаыс. Јона налы лоө вермаены көзыдкөд.

Важөн купечјас быднөгөн вөлөм јаранјастө ылөдлөны. Асыныс вузөсјассө вузавлөмаөс налы зев донөн, а јаранјасыслыс ъөбө-

маё вывті донтөг. Медым најос вузасіг-нө-
басігөн кокніджыка ылөдны, купечјас вөлөм
јукталөны јаранјасөс вінаөн. Сар правітельст-
во јаранјас јылые ез і думыштлы. Öнi сө-
вет власт на понда јона төждыеө, пессө кок-
нөдны налые олөмсө: ыстө сетчө һан да ву-
зөсјас, вөралан пріпасјас; востіс школајас



јаранјасөс велөдны; ыстө докторјасөс најос
бурдөдны; өтүвталө јаранјасөс артелјасө; лө-
сөдіс көрјасөс піе кіаланін вісөмјасые, да
уна-на мукөд буртор, вөчіс і вөчө:

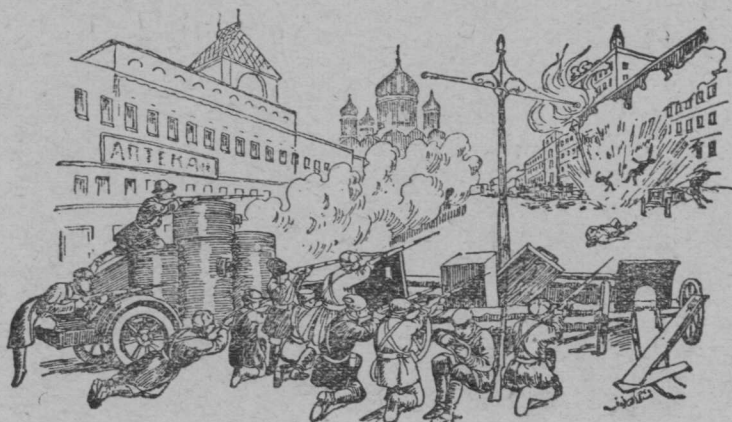
Нөрјас віқөмые докод.

- 1) 1926 воын — 1030 суре шајт.
- 2) 1927 „ — 1077 „ „
- 3) 1928 „ — 1124 „ „
- 4) 1929 „ — 1269 „ „

Арталөј, уна-ө докод воөма көрвіқөмые һөл воөн.

Октябрса революція.

1917-д воєа арын салдатјас да рабочөјјас Пітєрын, Мөскуаын да мукөд гырыежык карјасын кыпөдчєсны Временнөј правїтелство вылө. Правїтелствоөс дорјыє еща лої, рабочөјјас єїнісны. Влаєтсө боєтны ас кїө рабочөјјаслы індіє коммуїєт партїја В. І. Леїїнкөд.



Нојабр 7-өд лунө рабочөјјас салдатјаскөд лөєөдієсны Сөвет влаєт.

Сөвет влаєт мырд-діє капїталїєтјаслыє фабрїк-заводјассө, помешщїкјаслыє вїзмүјассө, ставсө сїјөс еєтїє ужалыє јөзлы.

Воңа војасас сөвет влаєт дырјї рабочөјј-крєстєаналы сөкыд вөлі овны: ставыє кїєсөма, жугалөма.

Леїїн партїја чуксалїє рабочөјјасөс да крєстєанас мөдамөдлы отсасөмөн кыпөдны овмөс.

Өнї луныє-лунө мїјан овмөс кыптө, сөвет влаєт јонмө.

Мыј сетіс сөвет власт комі јөзлы.

1918—1919-d шыгјалан војасө сөвет власт мјанөс вердіс, абутомкод һаһсө мјанлы вич-мөдіс; жеждыдјасые мездіс.

Важ правітелјас Комі муө роч чіновнікјасөс ыстылісны. Најө ез төдны мјанлые оланног-нымөс, сорһинымөс; накод комі морт ез куж сорһитны, ез еібав на бердө. Чіновнікјас ез төждыслыны мјанлые овмөснымөс кыпөдны, вескод налы вөлі мјан олөмыд. Öнi мi быд-лаө ужалые јөзөс бөрјам. Важ правітелство быдтор сөмын вөлі нуө мјаные. Öнi сөвет власт мырсө областын заводјас воставны, көрттуј вөчөдө.

Важөн школајасын воқза лунсаһыс рочөн велөдлісны, һемтор егө гөгөрволөј. Öнi мi-јанын комі школајас. Ас чужан гөгөрвоана кывјөн велөдөны овны да бур олөм лөсөдны, төдмөдөны комі јөз оланінөн (Комі муөн), јөз олөмөн.

Сөвет власт велөдө Комі муын ужалыеја-сөс: востіс технікумјас, совпартшкола, му-көд пөлөс велөдчанінјас. Сені велөдчөны ко-мі ужалыелөн челад. Комі крестана һыв-пілы востіс гырые школајаслые, уһиверсітетјаслые, өқөссө.

Медым југдөдны вежөрсө, содтыны төдөм-сө комі јөзлые, пондісны леқавны комі һи-гајас.

Став ужалые јөз өтувтчөмөн течөны выл олөм. Јаранјас, рочјас, коміјас, став мукөд кыла ужалысы-і, мунөны өті тујөд, ставныс

өтмоза вермасёны буржујјаскөд, кулакјаскөд, поңјаскөд.

Но төдөмье ас чужан кывтө јонжыка гө-
гөрвоан, ас чужан оланінтө јонжыка төдан.

Сыпонда сөвет власт быд ас еорңиа јөзлы
сетіс права торјөдчыны автономнөј областјасө,
республикајасө. Автономіја лөөдөмөн, ас кыв-
јөн масса дінө еібөдчөмөн, тащөм јөзыс
матыстчөны сөвет власт дорө да пролетариат-
лыс диктатурасө јонмөдөмөн мунөны став ужа-
лыскөд социализман.

Комі јөзлы сөвет власт сетіс автономіја
1921 воын. Öні бур олөмыс комі јөзлөн ас
кнпод улас.

Мукөд кыла ужалыс јөзкөд топыда јитчө-
мөн стрөітам выль олөм!

Петкөдлөј карта вылыс көні кущөм јөз олөны.
Кущөм ыжыд республикајас да областјас ССРС-ын емөс.
Кодјас олөны Войвыв крај гөгөр.

РСФСР.

Быд государстволөн ем аслас герб. Мі-
јан Сөвет республикалөн ем-жө. Міјан герб—
чарла да мөлөт, улиас РСФСР
гіжөд. Чарла да мөлөт петкөд-
лөны крестаналыс өтувтчөм.
РСФСР-ыс лөө: Россіјаса Со-
ціал Федератив Сөвет Респуб-
лика. „Россіја“ кывјыс гөгөр-
воана. Мөд кывјыс — „Соціал“
—петкөдлө, мыј став муыс да
фабрик-заводјас капиталистјас кыс мырдө-
ма, властыс ужалыс јөз кын. „Федератив“



петкөдлө, мыј мiјанын ас еорнiа јözөс оз ув-
тыртны, најö аеныс аслыныс законјас лөө-
дöны да сы сергi i вескөдлöны олöмнас.
„Сöвет“ кывјыс петкөдлө, мыј став влас-
тыс рабочејөн да крестанiнөн бөрјөм сөвет-
јас кiын. „Республика“ кывјыс петкөдлө,
мыј мiјанын сар абу, государствоөн бергөд-
лöны бөрјөм јöz.

ССРС.

Тажö шыпасјассө колö лыдыны со кызи:
Социал Сöвет Республикаслөн Сојуз.

Сöвет власт оз рескөд не-
кущөм ас еорнiа јözөс, лезö
овны быдөнлы кодлы бызи
буржык кажитчө, сöмын мед
сыыс мукөдлы ез вöv омөл.
Медым капиталистјас кiпөд улö
бара не еурны, ас еорнiа
јöz көсјыеисны мөдамөдөс на возын дорјыны,
өтувтчисны öтi Сојузö. Сојузö пырисны:



медыжыд кар

Россијаса СФСР.	— Мөскуа.
Украинскеј ССР.	— Харьков.
Белорусскеј ССР.	— Минск.
Кавказсајса СФСР.	— Тифлис.
Туркменскеј ССР.	— Асхабад.
Узбекскеј ССР.	— Самарканд.
Таджикскеј ССР.	— Сталинабад.

Медыжыд властыс Сојузын — Ставсојузеа
Сöветјаслөн Сјезд (чукөртчылö öтчыл кык
воөн). Сјезд костас медыжыд властыс Соју-

зын шүсө „Центральнөй“ Исполнительнөй Комитет ССРС“. Сіјос бөрјоны Ставсоюзса Сјезд вылын.

Коді вескөдлө олөмөн.

Сіктјасын да грездјасын олөмөн вескөдлыны бөрјоны Селсовет.

Сіктјасын медыжыд властыс—сіктјасувса сјезд. Сјезд костас—селсовет. Рајонын мед-



М. I. Калінін.



А. I. Рыков.

ыжыд властыс рајонса Рсполком (РІК); областын—Обісполком; крајын—Крајісполком.

Ставроссіјаса Сјезд бөрјө Ставроссіјаса Исполком (ВЦІК). Журалысын сені важөнсаңнын олө Калінін М. I.

Ставроссіјаса Исполком бөрјө Народнөй Коміссарјасөс торја ужјас нуөдны.

Өні Народнөй Коміссарјас Сөветын жура-лысыс Рыков А. I.

Төдмалөј, кушөм уж нуөдө селсовет.

Кычї бөрјоны рајоннөй ісполком?

Сөвет властлы паныд мунысјас.

Кык кулак.

Göd Jakö шуіс
Чертыш Ваңлы:
„Выл олөм
Му пыр мунас мед!
Ме төрыт ветлі
Норма һаңла
да селсоветыд
Мем ез сет.
Ме сесса ҙикөз
Пікө воі,
Кор меным нормаыд
Ез сур.
Мыј керан, зонмө,
Таҙнад лоі
Ас пығыс
Пуны самөкур!“
Ышловзис Ваң
да воча шуіс:
„Ен вистав, төда,
Муса сват!
Бур јөзлыс шудсө
Лок власт нуіс
да ваіс кыскө
Шуштөм кад.
Ме ачым ветлі
Селсоветө
Һаң норма корны
Вөјдөрлун.
Сен өғі еорһі:
Огө сетөј!

Көѳ сесеа кувны
Гортад мун.
Кыз тащом љок былө
Он скөрмы?
Мем еојныд
Оз-өмөј-нө ков?
да ег-на, мајбырөј,
Ме јөрмы,
Гөљ морт моз
Жугыла ме ог ов:
Зев ödjö лепті
Гөбөч гуыс
Вит пудја мешөк
Рузөг пыз.
д-ерт, он-кө перјы
Кыскө муыс
Мем сесеа њањсө
Бостны кыс?
Вөв dod-dö пункті,
Пыдө зөбі
да карө летчі
Пырыспыр.
Сен пызтө вузали
да њөбі
Роч југыд віна
Көрөбтыр.

М. Лебедев.

Мөвпыштөј, кущом љок вөчөны кулакјас.
Артелөн вөчө план кызі кулакјаскөд вермасны.

Став муыс ужалыс јөзлы.

1917-д воєа Окѳабр 26-д дунө Ставрочму-
вывса Сөветјаслөн II Сјезд шуіс: сарлыс, по-
мешцікјаслыс да манастырјаслыс став мусө,

стрөбјаснас, скөтнас да машинајаснас сетны сөветјаслы. Му сетөм жылые законсө гижис Леңин јэрт. Октабрса революціјаөз 1 крестанскөј овмөс вылө воө вөлі сөмын 7 гектар му. А помещікјаслөн? Вөліны сецөм помещікјас, кодјаслөн муыс вөлі 30 сурс гектарөн (Комі областын став көза му лыдысө 31 сурс гектар).

Лыддөј со куцөм нгајас:

Сед Сакірко. Уж, капитал да сөвет власт. 4 ур.

Кузнецов. Леңин крестана жылые . . . 25 ур.



Леңин жылые.

Став олөмыс Леңинлөн вөлөма ужалые гөл јөз понда төжд.

Сіјө велөдчигас-на јешцө революціоннөј ујтө нүөдөма. Сыыс сіјөс вөтлөмаөе Казанса ыжыд школаыс (университетыс).

1896-д воын сарскөј правітельство Леңинөс дукөөдөма турмаө. Турмаас олігөн сіјө пыр гижасөма рабочөјјаскөд, індалөма налы вескыдтуј овны.

1897-d воын правительство ыстөма сiјөс Сi-бырө.

Кујим во Леңинид олөма Сiбырын, сесеа пышјөма сетые заграңцаө.

Сени сiјө бостчөма ужавны большевик партија лөсөдөм куға.

Партијаид Леңин индалөм серти пондискыпөдны ужалые јөзөс капиталистјаскөд да помещикјаскөд венғыны. Озыр дор сулалые власт шыбытөм бөрын пуқеисасланым рабочө-крестанскөј власт.

1917-d восаң да кувтөзыс Леңинид вөли јуралысын Народнөј Комиссарјас Советын.

Сөмын Леңин индалөм серти ми кујим кыпөдны асыным олөм.

Леңин кули 1924-d воса январ 21-d лунө, Горки нима сиктын, Мөскуа губерңаын.

Лыдсөј нига:

Ходоровскіј. Леңин олөм жылыс . 16 ур.



Л Е Н И Н.

Ми казтылам январ кыөтiкөд лун,
Кор ыжыд шог сүис став мусө.
Ми копырөн казтылам талунја лун,
Кор Леңинлөн олөмыс кусi.

Став олөмыс Леңинлөн — гөл вөсна төжд.
Пыр на понда еөлөмыс пуіс:

Став муывивса ужалые жөзөс немчөж

Пыр мездысан туј куға нуіс.

„Став гөл жөзлы колө пыр өтувтны вын“,

Сің унаыс Леңинид шуліс:

„Пыр чорыда вермасны, кытчөз оз мын

Став муыс буржуј кіпод улыс“.

Став му гөгөр кыщовтө Леңинлөн туј.

Сет мунөмыс воғө пыр өдзө.

Му паста тіралө озыр буржуј:

Важ олөмлы пом воөм төдчө.

Бур велөдөм Леңинлөн некор оз кув,

Бур еіөмјас сылөн оз вунны.

Мыј олигас ужавліс, сіјө оз сувт:

Мі көсјыөім сы тујөд мунны.

Быд ужалыс војтырлөн Леңин оз вун,

Век Леңин нөм лоө зев муса.

Мі еөлөмсаң көпырөн казтылам лун

Кор Леңинлөн олөмыс кусі.

Нобдінса Віттор.

Партия ВКП(б).

В. И. Леңин пыр шуліс, рабочөјјаслы-пө колө лөөөдны аслыныс партия. Партиятөг ужалысјас озыр жөз власт оз вермыны пөрөдны. Партия—ужалыс жөзлөн јурыс. Сіјө індө туј, кызі вермасны озыр жөзкөд, кызі лөөөдны выл, долыд олөм—коммунизм.

Леңин пыр шуліс: рабочөјјаслы-пө крестанакөд өтвылыс колө овны. Сөмын өтувтчөмөн најө вермасны шыбытны сылі вывсыс озырјасөс да бырөдны гөла олөм.

1898 воын сещөм партия лөөөдінсны. Шуөіс сіјө социал-демократ партияөн. 1903 воын

сіјө партияыс торјалі кык пелө: большевикјас да меньшевикјас ылө. Большевикјас Лењинкөд пыр сулалісны крестана да рабочөјјас өтүвтчөм дор. Меньшевикјас пыр вөлі кыскөны рабочөјјасөс да крестанаөс өтүвтчыны капиталистјаскөд. Ез тај налөн ынынөм артмы: ужалыс жөз большевик партиякөд вөтлісны помещицијасөс да фабрикантјасөс. 1918 восаң большевик партияыд кутіс шуөыны коммунист партияөн.

Өні партијалөн меыжыд ужалыс: кыпөдны овмөс, меу рабочөј-крестаналы кыкыджык вөлі овны.

Өтвылыс ужалөмөн рабочөј-крестана овмөс вое-воө бурмө.



Партия центральнөј комитетын секретар I. В. Сталин,
векөдлө партијаөн Лењин индөм серті.

КОМСОМОЛ.

Том жөз заводітисны өтүвтчыны 1917 восаң. Најө пыр ужалісны коммунист партиякөд өтлаын: Октабрса революција дырјі-і, граждaнскөј војна дырјі-і. Өні комсомол от-

салö партијалы лөсөдны выль олөм. Коммунист партијалы комсомолыд зев колантор: том јөз вежөны партијаын ужалыс музөм пөрыс јөзөс.

Лыддөј ыга:

Леһин. Мыј колө вөчны өтүвтчөм том војтырлы. 10 ур.

Некор оз вун.

Фабриклөн, заводлөн
Шыһитөв сулалөм,
Пуьлалөн војтөв моз
Локногөн шуьлалөм
Некор оз вун.

Чорыда кijasын
Винтовка кутөмыс,
Бокөве горш јөзөс
Ас муыс рөтлөмыс
Некор оз вун.

Лок олөм путкылтөм,
Выль олөм лөсөдөм,
Ас пыцца лок јөзкөд
Чорыда вермасөм
Некор оз вун.

Шыглункөд, гөллункөд
Өтүвыс воқсасөм,
Быдеама пикјасыс
Ас вынөн мездысөм
Некор оз вун.

Егө вошласөј
Мезлунтө корсигөн,

Егö тај повзылөј
Важ олөм вежігөн...
Некор оз вун.

Шыңитөв сулалыс
Заводјас вөрзөдім;
Щыкөм ін, сімөм ін
Мавталім, лөсөдім...
Некор оз вун.

Гөрд арміја.

ССРС војутны оз көсјы. Міжанлы колө шыңитөв олөм, мед кыпөдны ассыным [овмөс да лөсөдны, бурмөдны олөм. Сөмын капіта-



лістјас да помещіјкас міжан вылө пыр зыртчөны-да, сыпөнда лөө візны міжанлы јон, велөдчөм Гөрд арміја, лөсөдчыны воқсасны буржуј врагјаскөд.

Сарскөј власт дорјіс капіталістјасөс да помещікјасөс.

Göрд арміја дорјо рабочөј-крестанаөс капиталистјасые да помещицкјасые.

Сарскөј арміјаын офицерјас генералјаскөд скөттүјын вицисны салдатјастө.

Göрд командирјас салдатјасыскөд олөны јортјас моз.

Göрд арміјаын служитыеөс унатор выlö велөдөны: велөдөны лыд-дыены-гижны, артавны, донјавны, бөрјыены олөмын, вескөдлыны олөмөн, с. в.

Лыд-дөј нига: Брофин. Ленин да Göрд арміја. 20 ур.

Göрд салдатө мунөм.

(Сывсө „Проводы“ ногөн).

Göрд салдатө мунам ми
гортсаң ылө.

Том јөз, гажажыка ті
ставөн ылөј. (Кыкыс).

Важ власт дырјі ветлісны
міјан вокјас,

Сек салдатлыс куллісны
лөзөң бокјас. (Кыкыс).

Выл власт дырјі лоі мөд
дисциплина:

Он те нөјтөм, видөм төд,
он ју вина. (Кыкыс).

Göрд салдатөс сетөні
велөдөны,

Кың роч муын олөны
петкөдлөны. (Кыкыс).

Сен те төдны кутан пыр
вылтор уна,

Он ло важкод пемыд мыр,—
локтор вунө. (Кыкыс).

Газ, пішцал да пулемјот
тöдны колö.
Гöрд салдатлөн, муса јорт,
абу полöм.

Гіз Паш.

Март 8 лун.

Тажö пражніксö лөсөдöма ставмувывса
нывбабасөс öтүвтöм куға. Мукöд госу­дар­
ствојасын öд абу на öткөдалöма нывбаба­
сөс праванас мужікјаскөд. Сені нывбаба­
сөс тајö лунас чукөртчылöны корны аслыныс



права, корөны туј мездыны капіталістјас
кіпод улыс.

Сöмын сөвет власт öткөдаліс нывбаба­
сөс праванас мужікјаскөд. Сöвет Сојузын та­
јö лунö нывбабасөс чукөртчылöны сорытны:
кызі чөладөс буржыка велöдны да аслыныс
велöдчыны, кызі кооператівјасын да мукöд

учреждённөжасын ужсө бурмөдны, кызі кок-
нөдны ассыныс олөм.

Лыддөж ыга: Вилёнскаја. Ставмывывса нывбаба праз-
ник дун да челадөс быдтөм. 15 ур.



Н.К. Крупскаја.

Комі аңлы.

Ен те төдлыв долыдсө,
Нем ен адзыв кокнөдсө,
Бытө мыжө сурөмыд,
Ужөн, пікөн тырөмыд,
Олан чөв.

Ен те төдлыв правасө,
Нуин быд лок „славасө“,
Мезжыв шытө пөдтисны,
Шоша вылад рөттисны,—
Мез ез вөв.

Ен те вишкыв права дор,
Сөмын төдлин пачвомдор.
Зувкјін потан луные-лун,
Војын воштө тенеыд ун
Бөрдан пі.

Керка-карта ідралан,
Водтөз өтнад котралан,
Челад-жастө ыштөдан,
Кыз-мыј верман ештөдан,—
Пуө кі.

Сурлі щыгјөн овлыны,
Кіссөм паскөм новлыны,
Сінва-н бантө мыскыны,
Верөс нөјтөм кыскыны, —
Ој да оя!

Верөс мунө заводө,
Тенө щөщ-жө нуөдө.
Кердорө-кө мөдөдчө,
Те щөщ мунны лөсөдчы—
Лоас ноп.

Тажө олөм колөма,
Сөвет власт-өд воөма.
Өні права тенад ем,
Сөвет кывзө шыасөм, —
Сувт да шу:

„Өтлас уж мем вічмөдөј,
Важ лок пікыс лічөдөј,
Чегам важ дор пыкөдјас,
Пемыдінын кутөдјас,—
Вештам ру!“ Парма зон.

Лыддөј ыгајас.
дмитріјева. Енө ескөј ыномабулы. 7 ур.
Суровцева. Гожа челад ворсан ін. 5 ур.
Степанов. Вера жылыс еорныјас. 30 ур.

Кызі вердны да быдтыны кагајасөс.

Мед кагаыд вөлі зонвіза, колө төдны кы-
зі мыјон вердны сјјөс, колө кужны дөзөритны.

Кагаыд-кө виемас, колө нуны сјјөс болны-
чаө, либө петкөдлыны докторлы.

Кызі вердны ічөт кагаөс?



Быд мамлы, көсјө-кө быдтыны зонвіза ка-
гаөс, колө төдны сомыјјас: колө вердны арөс-
жынјөз кагаөс куш мам јөлөн; вердны суткі-
нас витеы, либө квајтые, быд кујім час бөрын.
Војын некущөма оз ков вердны.

Бөрдны-кө кутас кагаыд војын, да і лун-
нас вердан кадөзыс, секі колө сетны сылы
кымынкө паң јумов пузөдлөм ва. Велалас-д,
вердөм костын оз кут корны сојныс. Војјасын
бура мөдас уыны-і, мамыслы сетас шөјтчөг.

Быд һөһөдіг колө һөһөдны сөмын өтө һө-
һыс. Мөдыс һөһөдігөн мөд һөһсө-һин сетны

пыр сізі најос вежлавны. Њоңодчөм воңвылын кіјастө да һоңтө колө мыекыны пуңодлөм ваөн. Рузум һоңөн һекүщөма оз ков һоңодны кагатө, сыыс кагаыдлөн вомпыщкөсыс да кынөмыс вермасны віемыны.

Қвајт төлыс бөрын поңө сетны кагалы маннеј рок, кісел, јајашыд.

10—12-д төлысын колө кагаос һоңасөмыс дүгөдны. дүгөдны колө арын, а оз гожөм кежлө.

Кызі віңны ічөт кагаос.

Кага гөгөрыд мед быдлаті сөстөм.

Кагатө колө быд лун шоныд ваөн мыекавны. Њөтчыд оз ков кагалы еүјны вомас чунјастө. Оз ков кагатө төбны, мед кінас-кокнас сіјө пыр вермас вөрөдчыны. Төбөмөн вірыс оз вермы бура ветлыны.

Кагатө колө віңны југыд інын, сөстөм сынөда інын. Њөтчыд оз ков сіјөс гычөдны (лајкјөдны). Быд лун колө петкөдлыны ывлавылө. Оз ков воң велөдны пукавны, сы понда кагаыд вермас гөрба лоны, еурса лыыс чукуылтчас. Сізі-жө оз ков воң сувтөдны. Қоңвіңа кага кутас пукавны 6—7 төлысаң, сувтас—арөс бөрті.

Лыддөј со кущөм һігајас:

Сперанскіј. Быдтыыс мамјаслы. 20 ур.

Рөсејскіј. Нывбаба віөмјас. 24 ур.

Горбов. Сөстөм олөм—қоңвіңа олөм. 20 ур.

Сөстөма олөмын қоңвіңалун.

Віөмјас олөны буса інын, һајт інын. Сыпонда оланінтө, паскөмтө да тушатө колө віңны сөстөма.

Оланінтö колö чышкыны кötödöм корöсөн, мед бусыс оз кая. Керка пыщкөстö быд асыв і рыт колö төлөдны, выль сөстөм сынöd мед сетчö пырас.

дөрөм гачтö пөслаөгөн пуны кунва пын.

Сојөм воэвылын кіястö колö мыскыны мајтөгөн.

Быд вежон колö пывсыны да улыс дөрөм-гачтö вежны.

Колö зикөз бырөдны гутјасөс, тојјасөс, лудікјасөс, пыщјасөс: на пыр вужөны уна уна пөлөс виеөмјас.

Лыддөј со кушөм ыгајас:

Росөіјскіј. Гут раздө виеөмјас. 7 ур.

Фалькнер. Лоам мі јонө, зиньіаде-да, Іч.—55 ур., Іч.—40 ур.

Вужан виеөмјас јылыө.

Вужан виеөмыд ем зев уна өікас: колера, бiавиеөм, піскі, чакотка, локвиеөм (өіфіліс) лудөм да мукөд.



Тажө виеөмјассө паскөдөны, вужөдалөны өөі вылыс мөд вылө вывті посңідік, өінмөнадзытөмгагјас. Морт пыщкө најө вескаласны да сietөны јасө, сојөны-жыбөдөны сіјөс, піскөдчөны пыр воэө. Виеыс мортеаң виеөмыс вужө мөдлы сојан-јуанөн, көлујөн, бусөн, окасегөн, кіасегөн.

Сывөсна виеылы оз ков кытчөсүрө еө-
лавны: дул кашелыд коемас да бусө пөрө, —
зонвиза мортлы вомас пырас. Колө еојны-ју-
ны торја дозые, чышкыены торја кузчыш-
јанө. Оз ков окасны некөдкөд, окавны өб-
разјас-да. дарјасны оз ков-ні.

Коміјас унаөн виеоны чакоткаөн (прөсту-
да, ты сиемөм) да локвиемөн. Мыјөн казалан
сіјө виеөмјассө, колө өдјөнжык мунны бур-
дөдчыны доктор дінө. Еновтчан-кө, јона вие-
ман, верман кувны. Унаөс мукөдөс виемө-
дан-дај.

Віна јуөм торкө мортлые зонвизасө.

Віна јуөм помые унаөн чакоткаөн виемөны.

Улын таблица петкөдлө, кымын кущөм
віна јуые 1000 морт пыщкые кулө чакоткаөн.

Воөн 1 ведра віна јуыејас пыщкые кулө 33 морт.

1 ¹ / ₄ „	46 „
1 ¹ / ₂ „	65 „
2 ¹ / ₄ „	96 „
2 ¹ / ₂ „	105 „

Кызі төдчө віна јуөм кага вајөм да кага кулөм вылө

	Челлада- егөн торкөм	Кага кулөм
Віна јутөм бат-мамлөн.	1,8%	13%
Еща віна јуыејаслөн.	5,3%	23,2%
Уна віна јуыејаслөн.	7,1%	32%



Мај 1 лун.

41 во-нын колі кызі рабочөјјас пыщкые бөрјөм јөз уна государстве чукөртчылісны да дөсөдісны празнујтны Мај медвоzza лун.

Секеаң быд во Мај медвоzza лунө рабочөј-јас му пастаын шыбытөны ужд фабрік-завод-јасын, петөны улчаө гөрд плагјасөн, ылөны ыланкывјас асланыс мезлун корөм јылые.

Тажө луннас рабочөјјас петкөдлөны озыр-јаслы асыныс вын. Мукөд государствојасын, көні властыс озырјас кыин-на, Мај воzzалун празнујтны рабочөјјаслы бурөн оз лезны: вөт-лалөны, разөдөны најөс улчајасые, — лыјлө-ны. Озырјас полөны рабочөјјас өтувтчөмые.

Сөмын ССРС-ын празнычajtөм торкыејас абуөе.

Лыддөј ыга:

Ејснер. Мајса медвоzza лун. 17 ур.

Інтернаціонал.

Сувт, четчы, јорөм дорөм војтыр!
Сувт, щыглы кулые, бөрдые јөз!
Пөс вёртө пузөд, палөд ојбыр,
Мед сөлөм өзјө біын моз.
Став мувыв пежсө зікөз гөрам,
Лок вужсө бертам, мед оз пет.
Ми долыд олөм вылые дорам:
Код вөлі щыг, мед лоас пөт.

Тажө кыпөдчөм мијан
Мувыв медбөрја кое.
Сувт, ужалые јөз пијан,
Став ембур аслыд боет!

Оз сетны сарјас личыд олөм,
Оз кіесы јенеаң пинөмтор.
Ас вынөн боетны быдөн колө,
Став тільые пессые мијан дор.
Мед мынлас горшые чорыд гөрөд,
Мед му пыр мунас мустөм тор,
Боет мувыв пежсө путкылт, пөрөд,
Јон дае пөсвывөыд шудтө дор!

Тажө кыпөдчөм мијан
Мувыв медбөрја кое.
Сувт, ужалые јөз пијан,
Став ембур аслыд боет!

Мыј муыс лептө, ставыс мијан,
Быд ујсө вермө вына сој.
Став дыша горшсө пөдтам биөн,
Коди оз ужав, мед оз сој.

Оз зев дыр курксы кырныш чукӧр,
Ми регыд индам олан ин.
Бур асыв савкӧ кыа југӧр,
Гӧрд миҗа шонди сетас вын.

Тажӧ кыпӧдчӧм миҗан
Мувыв медбӧрја кое.
Сувт, ужалыс јӧз пиҗан,
Став ембур аслыд бост!



КЫҢИ ГИЖНЫ КЫРЫМПАС, ШЫӨДЧӨМ да НОРАГОМ.

КЫРЫМПАС.

1930-d вога мај 15 лунө, ме, Вылгорт өиктөветса Көщ-
пон өиктыге крестанін, Педөр Василлөвич Шешуков, бөстө 70
шајт өөм Вылгортса өиктөветлы 3 шкап да 2 пызан вөчө-
мыс.

Педөр Шешуков.

1930-d в. мај 15 лун.

Межадорса Мөдамөдлы отсаган комитетө.

Межадор өиктөветса Кар-
тасиктыге крестанін Педөр Ми-
кајлөвич Микүлинсаң

ШЫӨДЧӨМ.

Кора Комитетыге воқөсөн 50 кг. су да 30 кг. ид көјдыс.
Воқөссө көсјыса мынтыны арнас, вартчөм бөрын.

Педөр Микүлин.

1930-d в. апрель 7-d лунө.

КӨСЛЫГОМ.

1930-d вога јуль 24-d лунө ме уждө Вылгортса уждысан
товарішществоыге комын (30) шајт өөм вөт төлыге кежлө.
Ужјөзөсө көсјыса мынтыны мөд во јанварын.

Урчитөм срокын-кө ужјөзөсө от вермы мынтыны, товаріш-
щество вермас перјыны сөјөсө судөн.

Вылгорт өиктөветса Көщпон өиктыге гражданін.

Петыр Микајлөвич Забојев.

1930-d вога јуль 24-d лун.

Инд. № 5320

40967

Коми-8

4-81

доныс. 30 ур

Цена 30 коп.

у. л.



В Ч К Л Б

На зырянском наречии яз. коми

И. Б. ЖЕРЕБЦОВ. Букварь для взрослых: „Будем все учиться“
2 издание, исправленное и дополненное.

ЦЕНТРИЗДАТ НАРОДОВ СССР Москва, центр, Никольская, 10